

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jozef Bebjak

Právne aspekty potlačovania pirátstva

Zamerané na pirátstvo v Adenskom zálive a pozdĺž pobrežia Somálska

(Diplomová práca)

Olomouc 2011

„Prehlasujem, že som diplomovú prácu na tému Právne aspekty potlačovania pirátstva vypracoval samostatne a citoval som všetky použité zdroje.

V Olomouci dňa 31. marca 2012

Jozef Bebjak“

Ďakujem za odborné vedenie a plnohodnotné konzultácie Mgr. Pavlovi Burešovi, Ph.D., DEA pri písaní mojej diplomovej práce.

Zoznam skratiek

AMISOM	African Mission in Somalia
CGPCS	Kontaktná skupina zaoberajúca sa pirátstvom v Somálsku
CMF	Kombinovaná námorné sily vedené USA
DCC	Djibouti Code of Conduct Concerning the Repression of Piracy and Armed Robbery against Ships in the Western Indian Ocean and the Gulf of Aden
EEZ	Výlučná ekonomická zóna
EUNAVFOR	Námorné sily Európskej únie
GT	Group Tranzit
ICC	Medzinárodná obchodná komora
ICU	Islamic Court Union
ICTH	International Convention against the Taking of Hostages
IEGPSC	International Expert Group on Piracy off the Somali Coast
IMB	Medzinárodný námorný úrad
IMO	Medzinárodná námorná organizácia
INTERPOL	International Criminal Police Organization
MGS	Monitoring Group on Somali
OSN	Organizácia spojených národov
PRC	Piracy Reporting Centrum
RB OSN	Rada bezpečnosti OSN
ReCaap	Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia
SUA	Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation
TF	Trust Fund
TFG	Somálska dočasná federálna vláda
UKMTO	United Kingdom Maritime Trade Operations
UNCLOS	Dohovor OSN o morskom práve z roku 1982
US	United States (Spojené štáty americké)

Obsah

OBSAH	5
ÚVOD	7
1 HISTORICKÝ PREHĽAD DEJÍN PIRÁTSTVA	10
2 SÚČASNÉ MORSKÉ PIRÁTSTVO A OZBROJENÁ LÚPEŽ NA MORI	13
2.1 FAKTORY UMOŽŇUJÚCE „PREKVITANIE“ PIRÁTSTVA	14
2.2 SÚČASNÁ SITUÁCIA V SOMÁLSKU	16
2.3 SOMÁLSKI PIRÁTI	17
2.3.1 <i>Motívy somálskych pirátov</i>	19
2.3.2 <i>Pirátske útoky: modus operandi</i>	19
2.4 NIEKTORÉ ŠTATISTIKY TÝKAJÚCE SA PIRÁTSTVA	21
2.4.1 <i>Útoky somálskych pirátov v štatistikách</i>	24
2.4.2 <i>Výkupné ako faktor rastu pirátstva v Somálsku</i>	26
3 KODIFIKÁCIA MORSKÉHO PRÁVA TÝKAJÚCA SA PIRÁTSTVA	27
3.1 VÝVOJ KODIFIKÁCIE MORSKÉHO PRÁVA VZHLADOM K PIRÁTSTVU	27
3.1.1 <i>Harvardský návrh (1932)</i>	28
3.1.2 <i>Komentár Komisie pre medzinárodné právo (1956)</i>	28
3.1.3 <i>Dohovor o voľnom mori (1958)</i>	29
3.2 DEFINÍCIA PIRÁTSTVA PODĽA SÚČASNEJ KODIFIKÁCIE	29
3.3 OZBROJENÁ LÚPEŽ NA MORI	32
3.4 VOJENÉ MORE, POBREŽNÉ VODY A VÝLUČNÁ EKONOMICKÁ ZÓNA	33
4 PRÁVNE NÁSTROJE MEDZINÁRODNÉHO PRÁVA K POTLAČOVANIU PIRÁTSTVA	34
4.1 OPATRENIA PRE POTLAČENIE PIRÁTSTVA PODĽA UNCLOS	34
4.2 REZOLÚCIE RB OSN TÝKAJÚCE SA SOMÁLSKEHO PIRÁTSTVA	36
4.2.1 <i>Kontaktná skupina zaoberajúca sa pirátstvom v Somálsku</i>	38
4.3 DOHOVOR O POTLAČOVANÍ PROTIPRÁVNÝCH ČINOV NA MORI (1988)	39
4.4 MEDZINÁRODNÝ DOHOVOR PROTI BRANIU RUKOJEMNÍKOV (1979)	40
4.4.1 <i>Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu (2000)</i>	41
4.5 NÁSTROJE SPOLUPRÁCA NA REGIONÁLNEJ ÚROVNI	41
4.5.1 <i>Džibutské pravidlá jednotného postupu</i>	41
5 AKTIVITY SEKTORU NÁMORNEJ BEZPEČNOSTI K POTLAČENIU PIRÁTSTVA	44
5.1 NATO	44
5.1.1 <i>Operácia Allied Provider (OAP)</i>	44
5.1.2 <i>Operácia Allied Protector</i>	45
5.1.3 <i>Operácia Ocean Shield</i>	45
5.2 NÁMORNÉ SILY EURÓPSKEJ ÚNIE	46

5.3	KOMBINOVANÉ NÁMORNÉ SILY VEDENÉ USA	47
5.3.1	<i>Medzinárodné odporúčaný tranzitný koridor cez Adenský záliv</i>	47
6	TRESTNÉ STÍHANIE PIRÁTOV A PROBLEMATIKA JURISDIKCIE	49
6.1	JURISDIKCIA, APLIKOVATELNÉ NORMY A TRESTNÉ STÍHANIE PIRÁTOV	49
6.2	JURISDIKCIA, APLIKOVATELNÉ NORMY A TRESTNÉ STÍHANIE PÁCHATEĽOV OZBROJENEJ LÚPEŽE	50
6.3	INŠTITUCIONÁLNE MOŽNOSTI V TRESTNOM STÍHANÍ	52
	ZÁVER	56
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY A PRAMEŇOV	58
	ABSTRAKT / ABSTRACT	63
	KLÚČOVÉ SLOVÁ / KEYWORDS	64
	PRÍLOHY	65

Úvod

Piráctvo je fenomén, ktorý sa objavil, ruka v ruke, s vyplávaním prvých lodí na širé more. Je častým námetom literárnych a filmových diel. V tejto podobe mu odpovedá zlatá éra piráctva v 16. a 17. storočí. Dokonca piráti (korzári) lúpiaci v záujme štátov počas vojny boli považovaní za hrdinov.

Súčasný piráctvo sa stáva však ozajstným problémom zasahujúcim do mnohých sfér medzinárodného spoločenstva. Piráctvo, ktorého sme dnes svedkami, má politický, kultúrny, právny a socioekonomický rozmer. Slabé politické zázemie, kultúrna akceptácia, nemožnosť zodpovedaných subjektov presadiť právo a veľmi nízka životná úroveň vytvárajú bezpochyby výborné podhubie pre súčasné formy piráctva.

Novodobým dejiskom pirátskych útokov sa stali východné a západné pobrežné vody Afriky. Dôvodov je hneď niekoľko. Oblasťou vedú významné námorné tranzitné koridory, ktorými sa denne preplavia stovky obchodných lodí. Nefunkčný právny systém a nízka životná úroveň spôsobujú, že piráctvo sa stáva lukratívnym biznisom. Meradlom lukratívnosti je pomer rizika, ktoré piráti podstupujú oproti možnému zisku.

Aktuálnu hrozbu a hlavný bod záujmu medzinárodného spoločenstva predstavuje somálske piráctvo. Somálski piráti vedú vo všetkých štatistikách o pirátskych útokoch. Dokonca v uplynulom roku 2011 sa predpokladá, že takmer 75 percent pirátskych atakov bolo uskutočnených skupinami somálskych pirátov. Ich modus operandi je z pohľadu histórie unikátny. Najčastejšie zajmú posádku lode, ktorú držia na neznámom mieste a žiadajú za ňu výkupné, ktoré každým rokom rastie. Zaplatené výkupné je základným hnacím motorom rozvoja pirátskych aktivít v regióne.

Normy medzinárodného práva, ktoré predstavujú základný právny rámec definovania a potlačovania tohto fenoménu, boli vytvorené v období, keď piráctvo vôbec nebolo aktuálne. To je zrejme hlavný dôvod prijímania rezolúcií Rady bezpečnosti OSN v otázke somálskeho piráctva. Rada bezpečnosti predstavuje hlavného lídra v boji proti piráctvu, je hlavou medzinárodnej kooperácie i koordinácie.

Práve zo všetkých strán avizovaná nedokonalosť právnej úpravy, týkajúca sa piráctva, ma motivovala k bližšej analýze súčasného stavu. Je to taktiež jedinečná príležitosť sledovať operatívnu spoluprácu medzinárodného spoločenstva a aplikáciu medzinárodného práva na vznikajúce vzťahy v boji proti pirátom. Aktuálnosť témy je súčasným dňom priam podtrhnutá.

Ústrednou témou tejto diplomovej práce sú právne aspekty potlačovania pirátstva. Vzhľadom k rozmanitosti tejto problematiky som sa v práci zameril na pirátstvo v Adenskom zálive a v pobrežných vodách Somálska. V spojení s nestabilnou situáciou v krajine somálske pirátstvo predstavuje ohrozenie medzinárodnej bezpečnosti.

Prvoradým cieľom tejto diplomovej práce je podať komplexný a aktuálny obraz o súčasnom pirátstve a analýza prijímaných opatrení v medzinárodnej spolupráci k jeho potlačeniu. Analýza súčasného právneho rámca a prijímaných opatrení je posudzovaná z hľadiska ich adekvátnosti a efektívnosti. Použitá metóda spočíva v porovnaní ich úspešnosti premietnutej do štatistických údajov.

Z koncepčného hľadiska je práca rozdelená do šiestich kapitol. Z obsahového hľadiska má práca 2 časti. Prvá časť pojíma prvú až tretiu kapitolu a ponúka vývoj pirátstva a jeho kodifikácie. Druhá časť, štvrtá až šiesta kapitola, sa snaží podať komplexný prehľad prijímaných opatrení a analýzu tých kľúčových.

Prvá kapitola sa venuje historickému prehľadu dejín pirátstva od obdobia niekoľko storočí pred n. l. až po koniec 20. storočia. V druhej kapitole podávam obraz o súčasnom pirátstve (pojem pirátstvo, pre účely tejto práce, subsumuje aj význam úslovia ozbrojená lúpež na mori, ak nie je uvedené inak), príčinách, somálskych pirátov a aktuálnych štatistikách pirátskych útokov. Tretia kapitola sa zaoberá súčasnou kodifikáciou morského práva vzhľadom k pirátstvu a jej vývojom. Obsahom štvrtej kapitoly je výpočet právnych nástrojov aplikovateľných na potlačenie pirátstva, ich analýza a význam. Podrobnejšie sa venuje jednotlivým ustanoveniam Dohovoru OSN o morskom práve a početným rezolúciám Rady bezpečnosti OSN. V piatej kapitole opisujem aktivity námorného sektora vyvíjané za účelom efektívneho potlačenia pirátstva na mori a opätovného obnovenia slobody námornej plavby v jej plnom rozsahu. Posledná šiesta kapitola pojednáva o možnostiach trestného stíhania zadržaných pirátov, inštitucionálnych možnostiach súdneho konania a o otázkach spojených s jurisdikciou nad pirátskymi činmi.

Vzhľadom na aktuálnosť a závažnosť problému pirátstva existuje pomerne množstvo odborných článkov a vedeckých štúdií, správ medzinárodných organizácií a odporúčaní odborníkov na medzinárodné právo. Ako primárny prameň som využil publikáciu vydanú Inštitútom Max Planck, sídliacim vo Freiburgu, ktorý sa zameriava na aktuálne otázky medzinárodného trestného práva. Jej autormi sú Anna Petrig a Robin Geiss. V českom alebo slovenskom jazyku je nedostatok literárnych zdrojov očividný.

Aktuálna politická situácia v Somálsku ako hlavná príčina somálskeho pirátstva, nevídaná spolupráca na medzinárodnom poli a dopad prijatých opatrení v súvislosti s pirátstvom, otvára možnosti ďalšieho výskumu.

1 Historický prehľad dejín pirátstva

O pirátstve už odpradáva hovorí legendy, tradície a príbehy z obdobia siahajúceho ešte pred narodenie Krista. Slovo pirát je odvodené z gréckeho „*peirata*“ alebo z latinského „*pirata*“. Začiatok dejín pirátstva sa datuje do obdobia, keď prvé lode opustili prístavy za účelom obchodovania. Piráti boli už od svojho prvotného účinkovania považovaní za „*hostes humani generis*“, nepriateľov ľudstva.¹

Prvá známa pirátska skupina zvaná „*Lukkans*“ operovala v oblasti juhovýchodného pobrežia Malej Ázie, dnešné Turecko, už v 14. st. pred Kr.² Ďalšie zmienky o činnosti pirátov pochádzajú z obdobia starovekého Grécka, približne z 13. st. pred Kr.³ V antickom Grécku bolo, pre ľudí z pobrežných miest, pirátstvo jednou z ciest ako získať bohatstvo. Naopak Aténčania sústredili svoju aktivitu na zostrojenie protipirátskych lodí slúžiacich na ochranu ich vlastných obchodných lodí pri plavbe Stredozemným morom. Rozmach pirátstva tohto obdobia bol ukončený až Rimanmi, ktorí prebrali kontrolu nad vodami Stredozemného mora.

Najväčší rozmach pirátstva je datovaný do obdobia konca 17. st. Toto obdobie nazývame „*zlatý vek pirátstva*“⁴ a trvalo približne od roku 1700 do roku 1730. Charakteristickým miestom výskytu pirátov bolo najmä Karibské more, ďalej východné pobrežie Ameriky, Indický oceán a západné pobrežie Afriky tzv. pirátsky okruh. Piráti sledovali obchodné cesty z Indie vedúce do Ameriky okolo afrického pobrežia. Takýto dramatický vzostup pirátstva je do značnej miery pripisovaný vtedajšej politickej situácii. Konkrétne ukončenie dlhodobej vojny medzi Veľkou Britániou a Francúzskom malo za následok prístavy plné námorníkov, ktorí nenašli vhodné legálne uplatnenie. Vo všeobecnosti bol život piráta krátky, divoký a brutálny.⁵ Najčastejšie sa jednalo o stratenca, ktorému chýbajúce vzdelanie a schopnosti neumožnili uplatniť sa vo vtedajšej spoločnosti iným spôsobom. Aj napriek nebezpečnosti tohto „povolania“ bolo jedno z najatraktívnejších pre námorníkov.⁶

Od 16. do 19. st sa dopúšťali zločinov pirátstva aj skupiny, ktoré sú označované v dejinách inak ako piráti. Ide o tzv. korzárov (privatérov), bukanýrov a flibustýrov. Pojmom

---

¹ KRISTEN, Boon E., HUQ, A., LOVELACE, Douglas C. *Terrorism: Commentary on Security Documents*. Vol. 113. Oxford University New York: Press, 2011. 9 s.

² KONSTAM, A. *Piracy: the complete history*. Oxford: Osprey Publishing, 2008. 10 s.

³ Tamtiež. 13 s.

⁴ KONSTAM, A. *Piráti 1660 – 1730*. Bratislava: Vydavateľstvo Grada, 2008. 5 s.

⁵ Tamtiež. 4 s.

⁶ Tamtiež.

korzár⁷ bol označovaný ako člen posádky alebo samotná loď s právom, od domovského štátu, napadnúť v období vojny hocijakú loď bez ohľadu na vlajku, pod ktorou sa plavila. Toto právo bolo fakticky vyjadrené dohodou medzi vládou a korzármi (letters of marque), ktorá zabezpečila vláde podiel na lupe. Spravidla v pomere 1:1 na tovare aj samotnej zajatej lodi.

Korzári neunášali len lode, ale plienili aj pobrežia. Napríklad v roku 1627 alžírski korzári zajali z islandského pobrežia približne 400 mužov, detí a žien, a tých predali za otrokov.⁸ Bukanýr bol názov pre anglických a francúzskych lupičov v španielskych dŕžavách. Neskôr sa ich základňou stal ostrov Tortuga v Malých Antilách a Port Royal na Jamajke. Vystupovali ako pololegálni piráti. Flibustýri, tak boli označovaní výhradne francúzski bukanýri, podľa malého rýchleho člnu (fly boat), ktorý bol typický pre ich pirátske nájazdy. Z tejto doby sú známi viacerí piráti, ktorí boli považovaní za hrdinov svojej doby, často prirovnávaní k rytierom. Okrem karibskej oblasti boli vzhľadom k pirátstvu exponovanými miestami aj vody Indického oceánu a Stredozemného mora.

Začiatkom 19. st. sa v oblasti amerického pobrežia a prilahlých vodách Američanom darilo pirátstvo potlačiť a celkový počet pirátskych útokov bol na zostupe. Tento progres v boji proti pirátstvu zabezpečila zvýšená úspešnosť presadzovania práva, vylepšený súdny systém a námorné sily. Postupne boli federálne súdy zahltené prípadmi zajatých pirátov.⁹ V čase americkej občianskej vojny sa stalo pirátstvo neakceptovateľným vojenským nástrojom. Situácia vyústila k podpísaniu Deklarácie o európskom námornom práve v apríli roku 1856, v časoch vojny v Paríži. Deklaráciou došlo k zrušeniu „letters of marque“¹⁰ a spoločne so zvýšením počtom vojenských oceľových lodí poháňaných parou a dominanciou Západných námorných flotíl, námorné pirátstvo na voľnom mori významne ustúpilo. Avšak všadeprítomné lúpežné prepadnutia v prístavoch a v teritoriálnych vodách naďalej prekvitali.

Počas prvej a druhej svetovej vojny boli vody oceánov popretkávané námornými silami superveľmocí a tak nemalo pirátstvo žiaden priestor na rozmach. Po druhej svetovej vojne hovoríme o nadvláde Amerických námorných síl, ktoré majú najväčší podiel na vybudovaní bezpečného námorného obchodu. Po roku 1980 nastáva vplyvom dekolonizácie a globalizácie sveta formovanie slabších štátov a všeobecný rozmach lodnej prepravy opäť vytvára priaznivé podmienky pre pirátstvo (piracy) a ozbrojené lúpeže na mori (armed robbery at the sea), čo

---

⁷ KONSTAM, A., CORDINGLY, D. *The History of Pirates*. Guilford: The Lyons Press, 2002. s. 10 -11.

⁸ KRASKA, James. *Contemporary Maritime Piracy: international law, strategy, and diplomacy at the sea*. California: Praeger, 2011. 21 s.

⁹ Tamtiež 32 s.

¹⁰ Letters of marque – sú to listiny, ktorými vlády poverovali korzárov (privatérov) k zaútočeniu a zajatiu nepriateľských lodí, pričom z koristi určitá časť, najčastejšie polovica, pripadala štátu, ktorý túto listinu vydal.

jednoznačne dokazuje aj nevídaný rast pirátskych útokov. V 90-tych rokoch 20. st. sa epicentrom pirátskych útokov stala juhovýchodná Ázia a od roku 2005 sa stáva najexponovanejším Africký roh, najmä prístavy a pobrežné vody Somálskej republiky.¹¹

---

¹¹ KRASKA, James. *Contemporary Maritime Piracy: international law, strategy, and diplomacy at the sea*. California: Praeger, 2011. 35 s.

2 Súčasné morské pirátstvo a ozbrojená lúpež na mori

S rastom významu námornej prepravy a celkového rozmachu plavidiel súmerne rastie aj nebezpečenstvo pirátskych útokov predovšetkým na obchodné lode. Lodná doprava prepraví viac ako 90 percent¹² z celkového prepravovaného tovaru v medzinárodnom obchode. Má výrazný vplyv na export a import jednotlivých krajín a s tým spojenú výkonnosť štátnych ekonomík. Aj toto je jeden z dôvodov, prečo sa hroziacim či uskutočneným pirátskym útokom venuje zvýšená pozornosť medzinárodného spoločenstva,¹³ čo vyúsťuje do rôznych foriem medzinárodnej spolupráce. Medzi ne patrí napríklad operácia Atalanta (EUNAVFOR - European Union Naval Force operation Atalanta), založenie Kontaktnej skupiny na pirátstvo v Somálsku (Contact Group on Piracy off the Coast of Somalia) a mnoho ďalších.

Údaje o pirátskych útokoch a ozbrojených lúpežiach na pobreží a v teritoriálnych vodách zostávajú a pravidelne reportujú viaceré medzinárodné organizácie,¹⁴ pričom v počte útokov sa niektoré štatistiky mierne odlišujú.¹⁵ Špecializovaná divízia Medzinárodnej obchodnej komory, Medzinárodný námorný úrad (IMB – International Maritime Bureau), uvádza 439 uskutočnených pirátskych útokov, úspešných či v štádiu pokusu, z toho však až 160 bolo spáchaných na pobreží a v teritoriálnych vodách Somálska.¹⁶ Počet útokov v somálskych vodách za posledné roky rapidne stúpol. Kým v roku 2008 sa jednalo o 19 útokov, v roku 2009 to bolo 80 a v roku 2010 až 139 útokov.¹⁷ Od roku 2008 vyhodnocuje Medzinárodná námorná organizácia (IMO – International Maritime Organization) počet útokov samostatne pre oblasť aktivít somálskych pirátov.

Nebezpečenstvo somálskeho pirátstva vyjadruje aj enormný nárast sumy výkupného za unesené plavidlá. Kým v roku 2000 výkupné predstavovalo 50 000 USD, v roku 2011 to bolo viac ako 7 miliónov USD.¹⁸ Avšak napriek nelichotivým štatistikám sa podarilo

---

¹² KRASKA, James. *Contemporary Maritime Piracy: international law, strategy, and diplomacy at the sea*. California: Praeger, 2011. 35 s.

¹³ Združenie štátov, ktorých vzťahy sú regulované normami medzinárodného práva a tieto normy dodržiujú. Závažným nedodržiavaním noriem medzinárodného práva sa vyčleňujú z tohto spoločenstva.

¹⁴ International Maritime Organization, International Maritime Bureau, the UK's Defense Intelligence Staff, ...

¹⁵ IMO za rok 2010 reportuje 489 útokov oproti IMB uvádzajúcej 445.

¹⁶ *Report on Piracy and Armed Robbery Against Ships 2011* [online]. International Chamber of Commerce – International Maritime Bureau, Annual Report 2011 [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <www.icc-css.org>. s. 5-6.

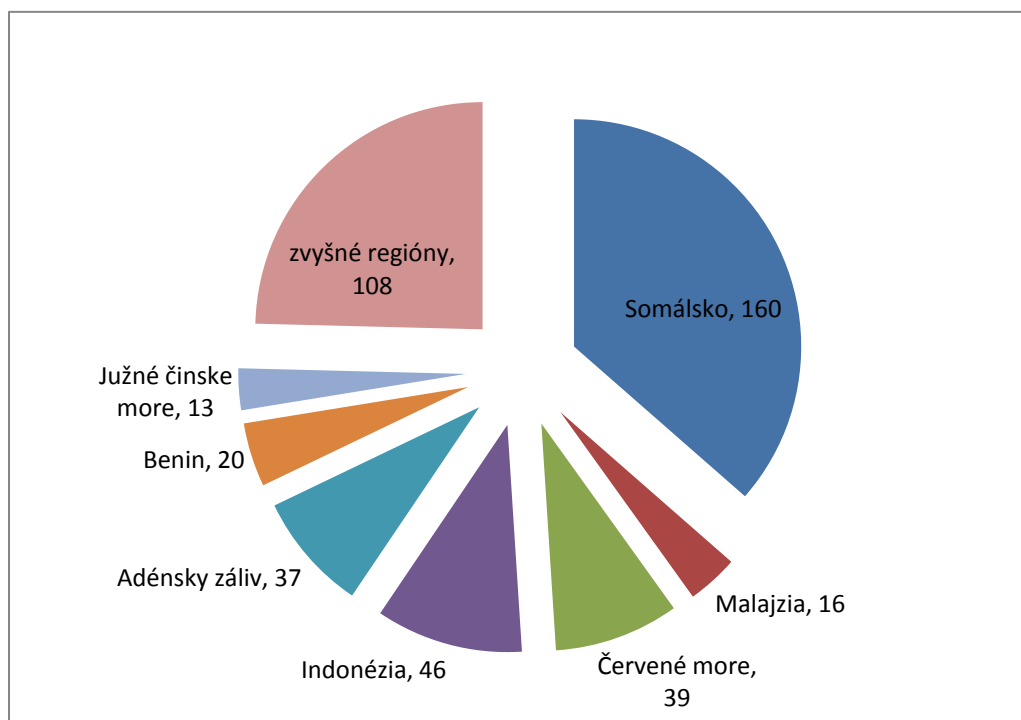
¹⁷ Tamtiež.

¹⁸ KRASKA, James. *Contemporary Maritime Piracy: international law, strategy, and diplomacy at the sea*. California: Praeger, 2011. 51 s.

medzinárodnou spoluprácou docieľiť zníženie počtu útokov v Adenskom zálive o 50 percent.¹⁹

Momentálne sú piráti najaktívnejší vo vodách Somálska, Malajzie, Červeného mora, Indonézie, Adenského zálivu, Beninu a Juhočínskeho mora. V roku 2011 zaznamenala IMB 439 pirátskych útokov, z toho až 75 percent bolo uskutočnených v uvedených oblastiach (graf č. 1).²⁰

Graf č. 1: Pirátske útoky z geografického hľadiska v roku 2011

Zdroj: Dáta IMB. Dostupné z <www.icc-css.org>.

2.1 Faktory umožňujúce „prekvitanie“ pirátstva

Pirátstvo sa javí ako veľmi výhodný biznis, pri ktorom aktéri podstupujú nízku mieru rizika v porovnaní s utŕženým ziskom. Napríklad len v roku 2010 bolo pirátom na výkupnom vyplatené cez 250 miliónov USD.²¹ Spoločnými menovateľmi „pirátskych“ krajín sú nízka životná úroveň, vysoká nezamestnanosť a chudoba.

¹⁹ Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 1916 (2010) [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/433>.

²⁰ Report on Piracy and Armed Robbery Against Ships 2011 [online]. International Chamber of Commerce – International Maritime Bureau, Annual Report 2011 [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <www.icc-css.org>. 6 s.

²¹ PLOH, L. a kol. Piracy off the Horn of Africa [online]. Congressional Research Service. [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.fas.org/sgp/crs/row/R40528.pdf>>. 7 s.

Martin N. Murphy uvádza 7 hlavných faktorov,²² ktoré obecné umožňujú pirátstvu „rásť“. Prvým faktorom je slabá kodifikácia týkajúca sa pirátstva na národnej aj medzinárodnej úrovni a s tým súvisiace problémy s jurisdikciou. India ani Japonsko nemajú v domácom právnom poriadku zakomponovaný trestný čin pirátstva, aj preto často dochádza len k deportácii pirátov a nie k ich stíhaniu, prípadne potrestaniu. Prvým, nie veľmi vydatým pokusom, bola Dohoda o potlačovaní protiprávných aktov proti bezpečnosti námornej plavby (SUA – Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Maritime Navigation) uzatvorená v roku 1992. Podpísalo ju 126 štátov pričom medzi nimi absentujú mnohé krajiny, v ktorých je problém pirátstva najakútnejší.²³ Ďalším pozitívnym krokom je spolupráca na regionálnej úrovni, ktorá vyústila do uzatvorenia ďalších dohôd k potlačeniu pirátstva – Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia (ReCaap) a Djibouti Code of Conduct (DCC).

Druhým faktorom je priaznivá geografická poloha. Z historického hľadiska najčastejšími miestami výskytu pirátov boli všeobecne miesta blízko k pobrežiu alebo morské úžiny v Karibskom, Stredozemnom alebo v Juhočínskom mori. V súčasnosti sú najexponovanejšími miestami pobrežné vody Somálska, Adenský záliv, juhovýchodná Ázia, západné pobrežie Afriky a vody Červeného mora.²⁴ Obchodné lode sú pirátmi najčastejšie napádané v prielivoch, zálivoch, v súostrovných vodách. V týchto vodách je vyššia hustota lodnej dopravy a pirátom dáva na výber z viacerých cieľov. Výkonné lode plávajú pomalšie, a tým sa dostávajú na ich palubu ľahšie.

Politické konflikty a absencia autority (efektívneho vykonávateľa verejnej moci) či oslabená alebo žiadna vynútiteľnosť práva zohráva taktiež dôležitú úlohu. Dokonalým príkladom sa zdá byť prípad somálskych pirátskych skupín. Somálska dočasná federálna vláda (TFG) nevykonáva efektívnu kontrolu nad celým územím a momentálny stav odpovedá skôr štátnemu kolapsu.²⁵ Piráti majú svoje základne na pobreží Somálska od prístavu Xabo až južne k Hobyu a od prístavného mesta Harardhere pozdĺž pobrežia južne ku Kismayo.²⁶

---

²² MURPHY, N. M., *Contemporary Piracy and Maritime Terrorism. The Threat to international security*. Oxon: Routledge, 2007. 13 s.

²³ Tamtiež. 14 s.

²⁴ *Report on Piracy and Armed Robbery Against Ships 2011* [online]. International Chamber of Commerce – International Maritime Bureau, Annual Report 2011 [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <www.icc-css.org> 5 s.

²⁵ PHAM, J.P. *The Failed State and Regional Dimension of Somali Piracy*. In GINKEL van, B., PUTTEN van der, F. *The International Response to Somali Piracy. Challenges and Opportunities*. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. 32 s.

²⁶ PLOH, L. a kol. *Piracy off the Horn of Africa* [online]. Congressional Research Service, 27. apríla 2011 [cit. 22. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.fas.org/sgp/crs/row/R40528.pdf>>.

Nedostatok finančných prostriedkov v oblasti justície je ďalším spoločným znakom sprevádzajúcim „pirátske“ krajiny. Hliadkovanie rozsiahlych morských oblastí si vyžaduje ľudský kapitál, vybavenie na boj proti pirátom a organizáciu, čo predstavuje nemalé finančné náklady. V prípade spojenia Singapuru, Malajzie a Indonézie v roku 1992, bol takýto projekt kvôli vysokým nákladom udržateľný iba po dobu šiestich mesiacov aj napriek tomu, že mal úspech.²⁷

Piatym faktorom je tolerantné politické prostredie. Tento aspekt úzko súvisí so slabým financovaním justície a s vysokou lokálnou či celonárodnou korupciou. Napríklad na ostrove Belakang Padang v Indonézii je síce identita pirátov známa, avšak polícia nejaví záujem o ich zatknutie. Práve naopak, policajti sú často v úlohe komplicov alebo osobných strážcov.²⁸

Šiestym faktorom je kultúrna akceptácia. Často ide o pirátske klany s tradíciou predávanou z generácie na generáciu, čo umožňuje práve kultúrna akceptácia pirátstva v danom prostredí.²⁹

Posledným aspektom je reálna možnosť očakávania lukratívneho zisku v spojení s nízkym podstupeným rizikom.

Rezolúcia Rady bezpečnosti OSN³⁰ označila za hlavný faktor somálskeho pirátstva stále pretrvávajúcu politickú nestabilitu v Somálskej republike. Stabilizácia Somálska sa javí ako jeden z najdôležitejších krokov v medzinárodnej spolupráci v boji proti pirátstvu.

2.2 Súčasná situácia v Somálsku

Od roku 1991, keď bola zvrhnutá vláda socialistického diktátora Mohameda Siada Barreho, sprevádzajú Somálsku republiku neustále nepokoje. V tom istom roku vyhlásilo územie Somaliland autonómiu a neskôr, v roku 1998, nasledovalo vyhlásenie autonómnej oblasti Puntland. Dodnes neboli tieto entity uznané medzinárodným spoločenstvom.³¹ V roku 2004 bola založená Somálska dočasná federálna vláda (TFG – Transitional Federal Government), ktorá je medzinárodne uznaná a reprezentuje Somálsko v OSN. Opozíciou k TFG je široké spektrum ozbrojených skupín. Ich sila sa nedá presne definovať. K najväčším patria hnutie al Shaabab a Islamská súdna únia (ICU – Islamic Court Union), ktoré sa snažia

---

²⁷ MURPHY, N. M., *Contemporary Piracy and Maritime Terrorism. The Threat to international security*. Oxon: Routledge, 2007. 15 s.

²⁸ Tamtiež. 16 s.

²⁹ Tamtiež. 17 s.

³⁰ *Resolution Security Council 2020 (2011) z 12. 11. 2011* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/604/21/PDF/N1160421.pdf?OpenElement>>.

³¹ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 13 s.

presadiť rôzne formy islamského práva v Somálsku. Dokonca Monitorovacia skupina OSN na Somálsko (MGS – Monitoring Group on Somali) upozorňuje, že až 90 percent územia južne od mesta Gaalka'yo je ovládané týmito skupinami.

Pretrvávajúca nestabilná situácia v Somálsku mala za následok prijatie rezolúcie Rady bezpečnosti OSN č. 1744 z roku 2007, ktorá autorizovala štáty Africkej únie k vytvoreniu Africkej misie v Somálsku (AMISOM – African Mission in Somalia) s cieľom dopomôcť k stabilizácii v krajine a presadzovať záujmy TGF.³² AMISOM bola spočiatku stanovená lehota šesť mesiacov, ktorá už bola viackrát predĺžená.

Rada bezpečnosti OSN, v rezolúcii č. 1897 z roku 2009, označila situáciu v Somálsku, s prihliadnutím na divoký rozmach pirátstva, za ohrozenie mieru a bezpečnosti v zmysle článku 39 Charty OSN.³³

Zo socioekonomického pohľadu je Somálsko krajina majúca jeden z najnižších HDP na svete. Uvádza sa, že približne 3,6 milióna Somálčanov³⁴ dnes trpí hladom a je odkázaných na humanitárnu pomoc, oproti 3,2 miliónu z januára 2009.³⁵

Až na niektoré výnimky je misia AMISOM neúspešná. Situácia v Somálsku je stále veľmi nestabilná a už teraz je jasné, že ak chce medzinárodné spoločenstvo efektívne bojovať proti rozmáhajúcemu sa pirátstvu v Somálsku, bude musieť prijať ďalšie, ráznejšie kroky smerujúce k znovuoobnoveniu fungujúceho vládneho aparátu v Somálskej republike.

2.3 Somálski piráti

Somálski piráti predstavujú určitú zmenu oproti súčasnému pirátstvu v iných teritóriách. Je to spôsobené predovšetkým politickou situáciou v Somálsku, čo implikuje takmer nulový boj proti pirátstvu zo strany štátu. Ďalším rozdielom je dopad pre posádku a majiteľa napadnutej lode. Zatiaľ čo pre pirátov operujúcich vo vodách západného pobrežia Afriky je dôležitá hodnota nákladu a lode, pre somálskych pirátov je kľúčová hodnota posádky, za ktorú pýtajú prostredníctvom „externých“ vyjednávačov výkupné.³⁶

---

³² *Resolution Security Council 1744 (2007) z 20. 2. 2007* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/245/31/PDF/N0724531.pdf?OpenElement>>.

³³ *Resolution Security Council 1897 (2009) z 30. 11. 2009* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/624/65/PDF/N0962465.pdf?OpenElement>>.

³⁴ 3,6 milióna obyvateľov predstavuje takmer 50 percent celej populácie Somálska.

³⁵ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 15 s.

³⁶ MIDDLETON, R. *More than Just Pirates*. In GINKEL van, B., PUTTEN van der, F. *The International Response to Somali Piracy. Challenges and Opportunities*. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. 16 s.

Pre somálskych mladých mužov predstavuje pirátstvo veľmi lukratívnu alternatívu živobytia. Krajina má na jedného obyvateľa ročný HDP okolo 600 amerických dolárov. V porovnaní s očakávaným zárobkom z jednej úspešnej pirátskej operácie, ktorá predstavuje až 10 000 amerických dolárov pre piráta, je atraktivita pirátstva evidentná.³⁷ Ďalším aspektom pre zvolenie si pirátskej kariéry je nízka miera rizika, vzhľadom k neefektívnej justícii v Somálsku. Alternatívou je tiež útek pred zlou situáciou v krajine do okolitých štátov, kedy sa utečenci snažia preplaviť cez Adenský záliv do Jemenu na malých člnoch. Stovky z nich už pritom zahynuli.³⁸

Po zvrhnutí diktátorského režimu v roku 1991, bolo Somálsko bez centrálnej efektívnej vlády. Niektoré zahraničné lode začali túto situáciu využívať na nelegálny výlov rýb alebo vykladanie odpadu v pobrežných vodách Somálska. V tom období sa začali formovať skupiny bojujúce proti týmto lodiam. Postupne sa z nich vyformovali pirátske skupiny a práve „spravodlivý“ boj proti týmto lodiam im postačoval ako ospravedlňujúci argument v komunitách, v ktorých žili.³⁹ V období od roku 2006 – 2009 sa z ilegálnych rybárskych lodí stalo dobre organizované „podnikanie“.⁴⁰

Pirátske ozbrojené skupiny sa sústreďujú v rybárskych komunitách po celom Somálskom pobreží, najmä na severe a v strede. Z reportu MGS z roku 2008 vyplýva, že somálske pirátstvo má dve hlavné siete, jednu na severovýchode Somálska a druhú v oblasti miest Xaradheere a Hobyo. Posledný report MGS z roku 2010 hovorí o tretej skupine operujúcej z mesta Las Qoray. Jej vodca bol v októbri 2009 zatknutý Jemenskou vládou a jej operácie tým ustali.

V roku 2008 dominovali vodám Adenského zálivu Somálske pirátske skupiny. Záliv oddeľujúci Somálsko od Jemenu je v najužšej časti široký 100 námorných míľ a v najširšej 170 a ročne sa ním preplaví cca 30 000 lodí.⁴¹ Je dejiskom suverénne najvyššieho medziročného nárastu pirátskych útokov v celosvetovom meradle. 13 prípadov sa udialo

---

³⁷ Tamtiež. 19 s.

³⁸ *More than 50 Somali refugees drown when boat capsizes in Gulf of Aden* [online]. Office of the United Nations High Commissioner for Refugees [cit. 22. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.unhcr.org/4d665cd68.html>>.

³⁹ *Report of the Monitoring Group on Somalia submitted in accordance with resolution 1811 (2008)*. par. 125 [online]. Monitoring Group on Somalia [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2008/769>.

⁴⁰ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Oxford University Press: Great Britain, 2011. 7 s.

⁴¹ *Report of the Monitoring Group on Somalia submitted in accordance with resolution 1811 (2008)*. par. 126 [online]. Monitoring Group on Somalia [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2008/769>.

v roku 2007, v roku 2008 sa zvýšil ich počet na 92 a v ďalšom roku na 117.⁴² Dnes je záber somálskych pirátov oveľa väčší. Prostredníctvom financií získaných z výkupného si obstarali navigačné vybavenie a lode, s ktorými sú schopní svoje útoky uskutočňovať na širom mori. Oproti pôvodnej vzdialenosti, cca 50 námorných míľ, dnes operujú vo vzdialenosti aj viac ako 1000 míľ od pobrežia za pomoci „materských lodí“.⁴³ Podľa reportu IMB sú za rok 2011 útoky vo vodách Červeného mora, Adenského zálivu, Arabského mora, Indického oceánu, Ománu a Somálska pripisované somálskym pirátskym skupinám.

2.3.1 Motívy somálskych pirátov

Odpradávná je hlavnou motiváciou pirátov majetok. Avšak situácia v Somálsku dáva priestor pre ďalšie silné podnety. Podmienky na prežitie sú v krajine veľmi ťažké a vidina prosperity takmer nemožná. Podľa záverečnej správy skupiny expertov na pirátstvo v Somálsku (IEGPSC - International Expert Group on Piracy off the Somali Coast), „*chudoba, nedostatok pracovných príležitostí, zhoršenie životného prostredia, žalostne nízke príjmy, redukcia zdrojov potravy z rybolovu a poľnohospodárstva dôsledkom sucha a nezákonného rybolovu, kolísavá bezpečnostná a politická situácia, prispievajú k vzniku a pokračovaniu pirátstva v Somálsku*“.⁴⁴

2.3.2 Pirátske útoky: modus operandi

Spôsob akým piráti útočia na lode sa razantným spôsobom nezmenil, stáva sa však čoraz sofistikovanejším. Vyzerá to tak, že niektoré ciele si pirátske skupiny vyberajú zámerne, aby si napadnutú loď ponechali ako „mother ship“. Pre tieto účely sú použité aj lode, ktorých majitelia nie sú ochotní alebo schopní požadované výkupné zaplatiť.⁴⁵ Predtým piráti operovali vo vodách vzdialených necelých 50 námorných míľ od pobrežia, pretože nedisponovali navigačným systémom a loďou, ktorá bola schopná preplávať niekoľko stoviek

---

⁴² *Report on Piracy and Armed Robbery Against Ships 2011* [online]. International Chamber of Commerce – International Maritime Bureau, Annual Report 2011 [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <www.icc-css.org> 5 s.

⁴³ MIDDLETON, R. *More than Just Pirates*. In GINKEL van, B., PUTTEN van der, F. *The International Response to Somali Piracy. Challenges and Opportunities*. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. 16 s.

⁴⁴ *Piracy off the Somali Coast. Final report november 2008* [online]. International Expert Group on Piracy off the Somali Coast [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.asil.org/files/SomaliaPiracyIntlExpertsreportconsolidated1.pdf>>.

⁴⁵ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 10 s.

míľ. Piráti si na pobreží postupne vytvorili širokú sieť informátorov, ktorí im pomáhali pri vytýčení cieľa.⁴⁶

V súčasnosti sa somálske pirátske aktivity podstatne rozšírili smerom na voľné more. Dnešné útoky sa najčastejšie dejú za pomoci 2 – 3 rýchlych motorových člnov, s posádkou 4 – 5 ozbrojených pirátov. Pomocou navigačnej techniky si vyhľadajú optimálny cieľ. Väčšinou sú to obchodné lode, ktoré sa plavia pomalšou rýchlosťou (ideálne rýchlosťou pod 15 uzlov) a ich bočnice sú aspoň na nejakom mieste znížené, aby sa mohli pomocou „vyhadzovacích“ rebríkov dostať na palubu. Medzi prvým zhliadnutím pirátskych člnov rútiacich sa na loď a ich nalodením uplynie 15 – 30 minút.⁴⁷ Najčastejšie vnikajú na palubu ozbrojenými strelnými zbraňami. Sekundárnou zbraňou je relatívne často používaný nôž (graf č. 2). Potom takúto loď prepravujú do svojej základne alebo držia posádku na neidentifikovateľnom mieste na mori po dobu vyjednávania. Len v roku 2011 bolo unesených 45 lodí (graf č. 3). Najčastejšie ide o pobrežné mestá El, Hobyó alebo Haradheere. Nasleduje zahájenie vyjednávania.⁴⁸ Vyjednávateľov, ktorí ovládajú anglický jazyk, si najčastejšie vyberajú z externého prostredia. Niektoré dopravné spoločnosti vlastniace lode uprednostňujú vyplatenie výkupného bez negociácie, pretože mnohokrát práve zdržanie nákladu, lode a posádky stojí spoločnosť v konečnom dôsledku viac.⁴⁹

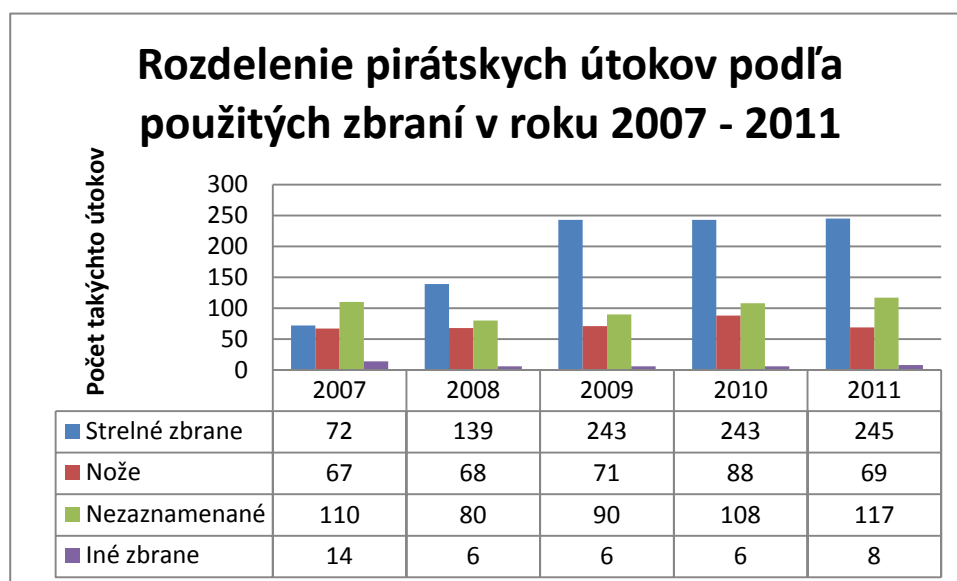
⁴⁶ *Piracy off the Somali Coast* [online]. International Expert Group on Piracy off the Somali Coast. Final report, november 2008 [cit. 22. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.asil.org/files/SomaliaPiracyIntlExpertsreportconsolidated1.pdf>>. 18 s.

⁴⁷ PLOH, L. a kol. *Piracy off the Horn of Africa* [online]. Congressional Research Service, 27. apríla 2011 [22. marca 2012]. Dostupné na <<http://www.fas.org/sgp/crs/row/R40528.pdf>> 10 s.

⁴⁸ *Piracy off the Somali Coast* [online]. International Expert Group on Piracy off the Somali Coast. Final report, november 2008 [cit. 22. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.asil.org/files/SomaliaPiracyIntlExpertsreportconsolidated1.pdf>>. 18 s.

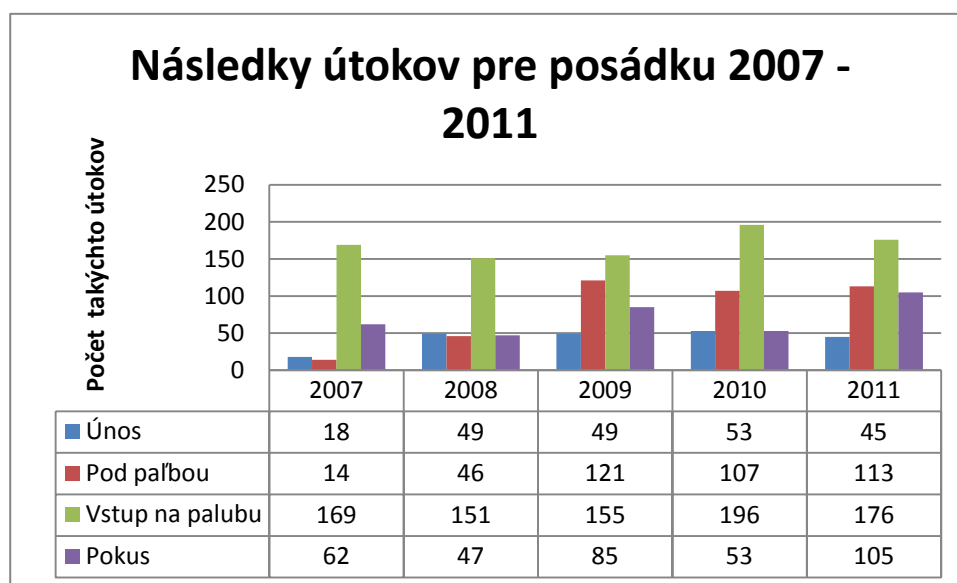
⁴⁹ MIDDLETON, R. *More than Just Pirates*. In GINKEL van, B., PUTTEN van der, F. *The International Response to Somali Piracy. Challenges and Opportunities*. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. 18 s.

Graf č. 2:

Zdroj: Dáta IMB. Dostupné z <www.icc-css.org>.

Graf č. 3:

Zdroj: Dáta IMB. Dostupné z <www.icc-css.org>.

2.4 Niektoré štatistiky týkajúce sa pirátstva

Na zefektívnenie boja proti námorným zločinom boli založené viaceré medzinárodné organizácie. Pre účely tejto práce budeme vychádzať najmä zo štatistických údajov Medzinárodnej námornej organizácie (IMO) a Medzinárodného námorného úradu (IMB).

IMO je špecializovanou agentúrou OSN zodpovedajúcou za bezpečnosť a ochranu lodnej dopravy a za zabraňovanie znečisteniu morí loďami. Bola založená v roku 1948 na

medzinárodnej konferencii v Ženeve pod názvom Governmental Maritime Organization a v roku 1982 dostala dnešný názov. IMO vydáva reporty s mesačnou frekvenciou, štvrt'ročné a ročné zhrnutia.⁵⁰

IMB bola založená v roku 1982 ako špeciálna divízia Medzinárodnej obchodnej komory (ICC – International Chamber of Commerce). Tento úrad je neziskovou organizáciou zameranou na boj proti všetkým formám námorných zločinov a podvodov. Prijatými rezolúciami v roku 1981 vyzýva IMO ku kooperácii a výmene informácii s IMB. Jednou z hlavných činností IMB je potlačovanie pirátstva. Na základe rozmachu fenoménu pirátstva založila IMB v roku 1992 Centrum pre reportovanie pirátskych útokov (PRC - Piracy Reporting Centrum) sídliace v meste Kuala Lumpur v Malajzii. 24 hodín denne zaznamenáva prostredníctvom komunikačných prostriedkov pirátske útoky a informuje o nich miestne authority v boji proti pirátstvu aby zasiahli.⁵¹

V niektorých prípadoch sa štatistiky jednotlivých organizácii mierne odlišujú. Predovšetkým je to preto, že si pojem pirátstva vykladajú odlišne, resp. pracujú s rôznymi definíciami. Štatistické údaje reprodukované v tejto práci sú založené na definícii pirátstva tak, ako s nimi pracuje IMO a IMB.

Piráctvom sú akty uvedené v článku 101 Dohovoru OSN o morskom práve (UNCLOS) a akty označované ako ozbrojená lúpež na mori zafinované IMOm v Code of Practice for the Investigation of the Crimes of Piracy and Armed Robbery against Ships. V jednoduchosti zhrnuté, ide o protiprávne skutky násillia alebo ich hrozby, spáchané pre súkromné účely vo vodách vnútrozemských, pobrežných a voľného mora posádkou jednej lode proti druhej.

Graf č. 4 znázorňuje vývoj pirátskych útokov od roku 1995 do roku 2011. Rapídny nárast útokov bol zaznamenaný v roku 2009, kedy ich bolo zaznamenaných až 410 oproti 239 rok predtým. Nárast je pripisovaní somálskym pirátom využívajúcim nestabilné somálske prostredie a vyplatenému výkupnému využitému na lepšie vybavenie pirátov.⁵² Za zmienku stojí aj doposiaľ najvyšší počet pirátskych útokov v roku 2000, ktorý je odrazom vtedajšieho rozmachu pirátstva vo vodách juhovýchodnej Ázie. Avšak do úvahy treba zobrať ešte početné útoky, ktoré neboli napadnutými loďami z rôznych dôvodov nahlásené.

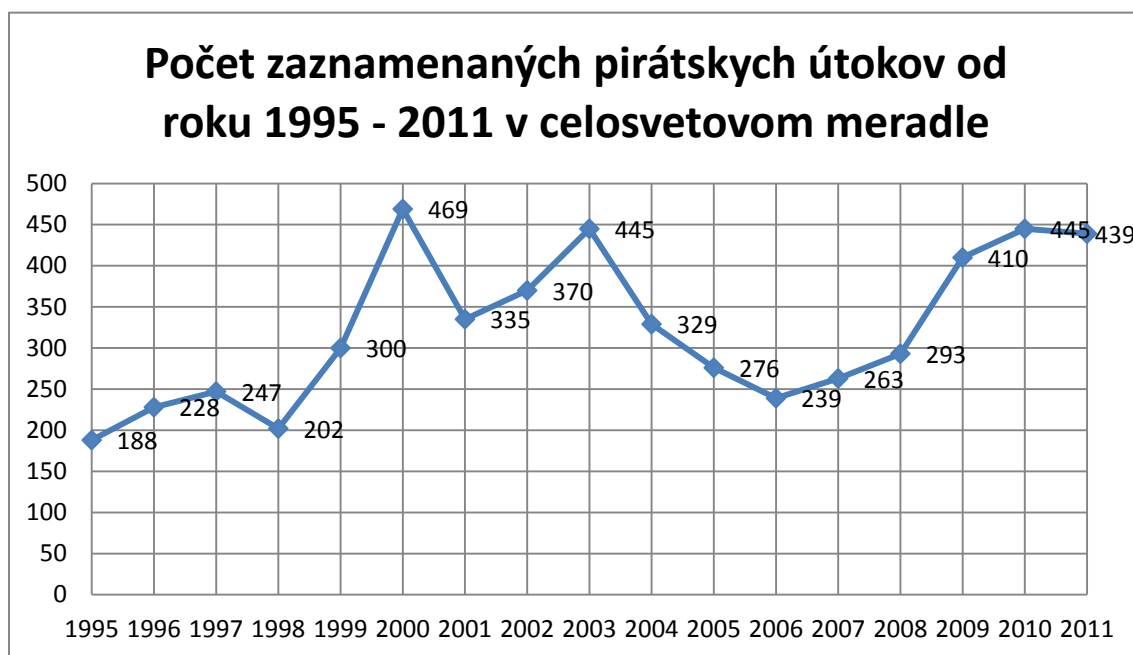
⁵⁰ *Introduction to IMO* [online]. International Maritime Organization. [cit. 24. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.imo.org/About/Pages/Default.aspx>>.

⁵¹ International Maritime Bureau [online]. [cit. 24. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.icc-ccs.org/home/imb>>.

⁵² GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 12 s.

Z hľadiska problematiky pirátstva je zaujímavé rozdelenie pirátskych útokov na základe regiónov. Od roku 2007 je jednoznačne najexponovanejším miestom Africké pobrežie a príľahlé moria (graf č. 5). V roku 2011 bolo v oblasti Afriky uskutočnených 293 útokov, v juhovýchodnej Ázii 80, v Amerike 25, na Ďalekom východe 23, v oblasti Indického subkontinentu 16 a vo zvyšných častiach sveta 2 (graf č. 6).⁵³

Graf č. 4:

Zdroj: Dáta IMB. Dostupné z <www.icc-css.org>.

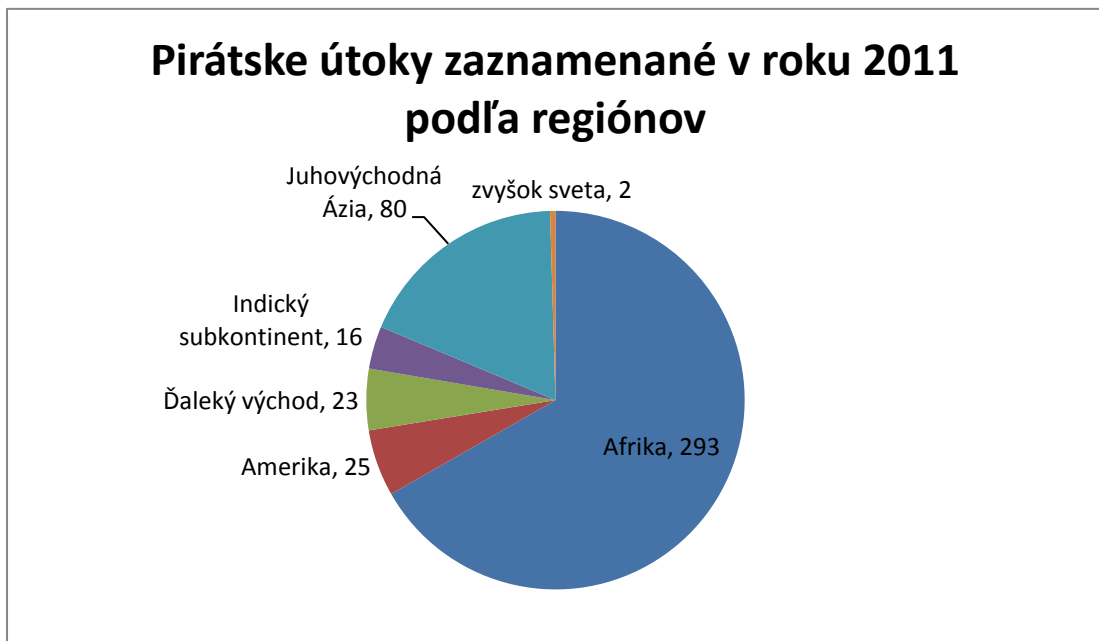
⁵³ Report on Piracy and Armed Robbery Against Shipst 2011 [online]. International Chamber of Commerce – International Maritime Bureau, Annual Report 2011 [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <www.icc-css.org> 7 s.

Graf č. 5:

Zdroj: Dáta IMB. Dostupné z <www.icc-css.org>.

Graf č. 6:

Zdroj: Dáta IMB. Dostupné z <www.icc-css.org>.

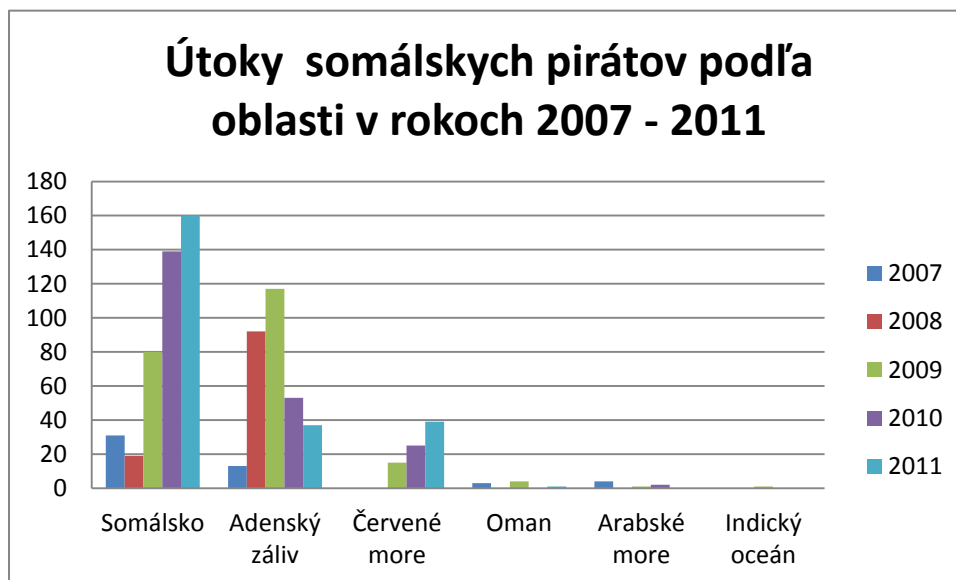
2.4.1 Útoky somálskych pirátov v štatistikách

Na základe reportu IMB za rok 2011 sú somálskym pirátom pripočítateľné útoky v oblastiach teritoriálnych vôd Somálska, Adenského zálivu, Červeného mora, Arabského

mora, Indického oceánu a Ománu.⁵⁴ V roku 2009 bolo vo vodách Afrického rohu atakovaných somálskymi pirátmi 217 plavidiel, v roku 2010 ich bolo 219. V tom istom roku zadržali 1 181 rukojemníkov a celkovo ovládli 49 lodí.⁵⁵ Somálskym pirátom je priestor pre ich aktivity postupne zužovaný. Úspechom je výrazný pokles útokov v Adenskom zálive za rok 2011 oproti rokom 2009 a 2010 (graf č. 7).

Graf č. 7:

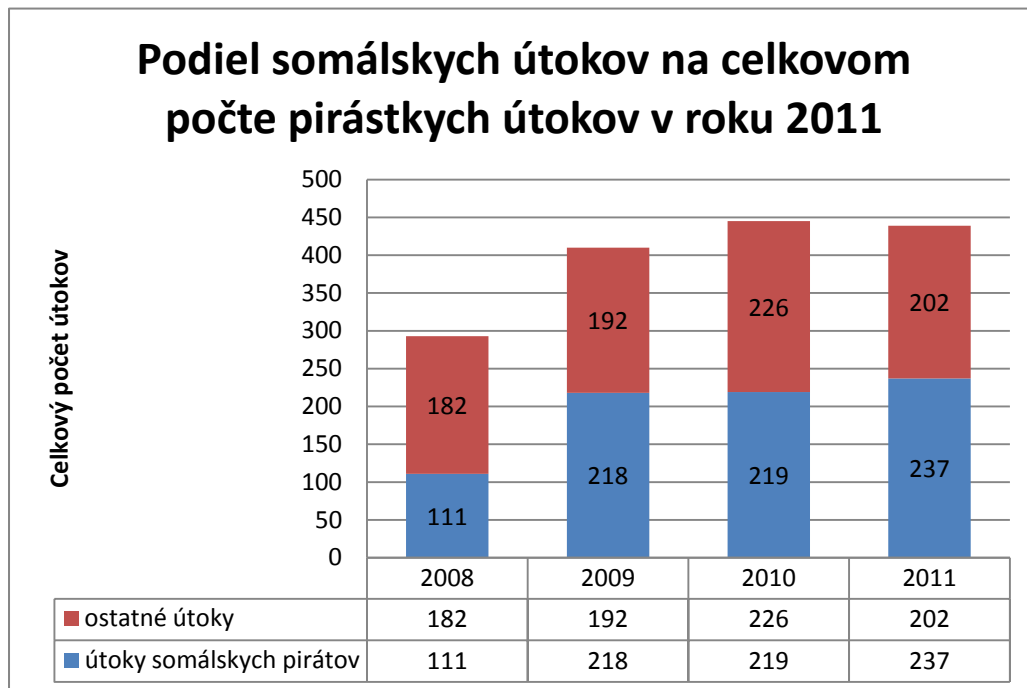
Zdroj: Dáta IMB. Dostupné z <www.icc-css.org>.

Alarmujúcim faktom však naďalej ostáva, že pirátstvu dominujú somálske útoky a jeho potlačenie vo významnej miere komplikuje slabá vynútiteľnosť práva v Somálsku. V roku 2011 mali takmer 54 percent všetkých útokov na svedomí somálski piráti. Ich dominanciu v oblasti pirátstva zobrazuje graf č. 8.

⁵⁴ *Report on Piracy and Armed Robbery Against Shipst 2011* [online]. International Chamber of Commerce – International Maritime Bureau, Annual Report 2011 [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <www.icc-css.org> 6 s.

⁵⁵ KRASKA, James. *Contemporary Maritime Piracy: international law, strategy, and diplomacy at the sea*. California: Praeger, 2011. 45 s.

Graf č. 8:

Zdroj: Dáta IMB. Dostupné z <www.icc-css.org>.

2.4.2 Výkupné ako faktor rastu pirátstva v Somálsku

Zaplatené čiastky výkupného somálskym pirátom predstavujú podstatný zdroj obnovy regiónu v okolí Adenského zálivu. Podľa článku 1 Dohovoru o rukojemníkov sa platba výkupného považuje za financovanie terorizmu.⁵⁶ Zvyšujúci trend požadovania výkupného za zajatú posádku alebo loď zobrazuje graf č. 3. Kým v roku 2007 bolo unesených 18 lodí, minulý rok uniesli 45 plavidiel.

⁵⁶ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 13 s.

3 Kodifikácia morského práva týkajúca sa pirátstva

V tradičnom medzinárodnom práve bolo pirátstvo od jeho vzniku chápané ako nežiaduci jav naprieč celým medzinárodným spoločenstvom. Piráti boli považovaní za nepriateľov ľudského pokolenie (*hostis generi humani*) a na skutky považované za pirátstvo sa uplatňovala univerzálna jurisdikcia.⁵⁷ V 18. storočí prevládal názor, že pirátstvo je zločinom porušujúcim právo národov (*the law of nations*), nie právo medzi národmi (*the law between nations*).⁵⁸ Vymedzenie pirátstva obsahovali len národné právne poriadky. Stíhanie pirátov sa uskutočňovalo podľa právneho poriadku štátu, ktorý pirátov zajal. Najčastejšie sa jednalo o štáty, ktoré disponovali dostatočnou námornou silou, ako napríklad Veľká Británia, Holandsko či Spojené štáty americké, ktoré prerušili nadvládu španielskych a portugalských flotíl.

3.1 Vývoj kodifikácie morského práva vzhľadom k pirátstvu

Prvé kodifikačné snahy o definovanie pirátstva vychádzali z tradičného medzinárodného práva a odrážali právny poriadok štátov, ktoré trestný čin (priestupok) pirátstva zvlášť upravovali. Napríklad anglické zvykové právo považovalo za pirátstvo lúpež a pustošenie spáchané na voľnom mori. Takýto skutok bol klasifikovaný ako priestupok. Ak bol však spáchaný na pevnine alebo cudzincom, bol považovaný za trestný čin.⁵⁹ Rozsiahlymi zmenami definície pirátstva prešlo aj americké zvykové právo, ktoré bolo inšpirované anglickým. Crimes Act z roku 1790 prvýkrát kodifikoval čin pirátstva v USA. Za taký čin sa považovali skutky vraždy a lúpeže spáchané na mori mimo jurisdikcie USA.⁶⁰

Kodifikácia morského práva a pirátstva súvisí so snahou Spoločnosti národov (*The League of Nations*) o pokrok v kodifikácii medzinárodného práva. Výborom expertov povolaných Radou Spoločnosti národov v roku 1924⁶¹ bolo pirátstvo vybrané ako subjekt hodný pozornosti. Čínskym reprezentantom bol vypracovaný návrh dohovoru o pirátstve zvaný Matsuda Draft. Postupne však túto problematiku vytlačili z programu kodifikačnej

---

⁵⁷ ŠTURMA, Pavel. Černá vlajka pirátů znovu nahání strach? Opatření proti pirátství a ozbrojenému lupičství na moři na začátku 21. století. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 8, č. 7, 193 s.

⁵⁸ RUBIN, Alfred P. *The law of piracy*. U.S. Rhode Island: Naval war College international law studies, 1988. 104 s.

⁵⁹ KRASKA, James. *Contemporary Maritime Piracy: international law, strategy, and diplomacy at the sea*. California: Praeger, 2011. 21 s.

⁶⁰ Tamtiež. 109 s.

⁶¹ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 37 s.

konferencie Spoločnosti národov v Hágu a otázka kodifikácie pirátstva ostala naďalej otvorená.

3.1.1 Harvardský návrh (1932)

Zahájenie kodifikačného procesu pirátstva Spoločnosťou národov inšpirovalo Harvardskú fakultu práva k otvoreniu výskumného projektu. Na vypracovaní návrhu (Draft Convention on Piracy) sa podieľali americkí profesori medzinárodného práva, ktorí na tento projekt nadviazali. Harvardský návrh má na rozvoji medzinárodného práva týkajúceho sa pirátstva v 20. storočí najväčší podiel. V priebehu negociácii o znení definície pirátstva sa objavil problém spočívajúci v neočakávanom nedostatku konsenzu na jeho precízne vymedzenie. Aj napriek tomu sa stal Harvardský návrh základom pre ďalšie medzinárodné dokumenty pojednávajúce o pirátstve. Článok 3 Harvardského návrhu definuje pirátstvo nasledovne:

„1. Akýkoľvek akt násilia alebo pustošenia spáchaný s úmyslom lupiť, znásilňovať, zraniť, zotročiť, uväzniť alebo zabiť človeka alebo s úmyslom kraďnúť alebo zničiť majetok, spáchaný pre súkromné účely bez dobromyseľného cieľa presadzovať právo, za predpokladu, že takýto skutok je spojený s útokom na alebo z mora alebo vzduchu. Ak je takýto čin spojený s útokom, ktorý bol zahájený z paluby lode, musí byť táto loď pirátska alebo bez národného charakteru.

2. Akýkoľvek akt dobrovoľnej účasti na prevádzke lode, ak mala táto osoba vedomosť o tom, že sa jedná o pirátsku loď.

3. Akýkoľvek akt podnecovania alebo úmyselného umožnenia aktov opísaných v bode 1 alebo bode 2 tohto článku.“⁶²

Definícia priniesla niektoré kľúčové body. Akty opísané v bodoch 1 - 3 musia byť spáchané na voľnom mori, teda mimo územnej jurisdikcie štátov. Akty v bode jedna vyžadujú konanie pre súkromné účely, tým sú z definície vyňaté politicky motivované činy. Článok 2 Harvardského návrhu ustanovuje univerzálnu jurisdikciu pre činy uvedené v definícii pirátstva.

3.1.2 Komentár Komisie pre medzinárodné právo (1956)

Valné zhromaždenie OSN v roku 1954 poverilo Komisiu pre medzinárodné právo (ILC – International Law Commission), aby zostavila dokument slúžiaci ako podklad pri vypracovaní

---

⁶² KRISTEN, Boon E., HUQ, A., LOVELACE, Douglas C., *Terrorism: Commentary on Security Documents*. Vol. 113. New York: Oxford University Press, 2011. 3 s.

medzinárodnej dohody o morskem práve.⁶³ Definícia zostavená ILC je založená na koncepte Harvardského návrhu, pričom zdôraznila niektoré elementy. Pirátstvo definovala ako akékoľvek nelegálne akty násilia, spáchané pre súkromné účely na voľnom mori. Ďalej stanovuje „požiadavku 2 lodí“. Tým sú vylúčené činy spáchané posádkou alebo pasažiermi voči vlastnej lodi. V článku 38 bola po prvýkrát zdefinovaná povinnosť štátov spolupracovať v čo najväčšej možnej miere v boji proti pirátstvu na voľnom mori a v miestach mimo jurisdikcie všetkých štátov.⁶⁴

3.1.3 Dohovor o voľnom mori (1958)

Ženevský Dohovor o voľnom mori (CoHS – Convention on the High Seas), prijatý v apríli 1958, vstúpil do platnosti v septembri 1962. Vychádza z konsenzu medzinárodného spoločenstva, aby sa ucelene kodifikovalo námorné právo, najmä definovanie spoločného užívania oceánov a morí, ktoré nepatria pod jurisdikciu žiadneho štátu. Dohovor stanovuje 4 slobody vo vzťahu k voľnému moru spoločne pre vnútrozemské aj pobrežné štáty: slobodu plavby, rybolovu, preletu a kladenia podmorských káblov a potrubí. CoHS ustanovenia týkajúce sa pirátstva bez zmien prebrala z Komentára Komisie pre medzinárodné právo (1956).⁶⁵

3.2 Definícia pirátstva podľa súčasnej kodifikácie

Dohovor OSN o morskem práve, prijatý v decembri 1982 (UNCLOS – United Nations Convention on the Law of the Sea) nahradil pre štáty, ktoré ho ratifikovali, doposiaľ platnú úpravu morského práva v Dohovore o voľnom mori (1958).

UNCLOS v článku 101 definuje pirátstvo ako:

- „a) *akýkoľvek protiprávny skutok násilia alebo zadržania alebo akýkoľvek lúpežný skutok spáchaný pre súkromné účely posádkou alebo cestujúcimi na súkromnej lodi, alebo súkromnom lietadle, ktoré sú namierené:*
- i) na šírom mori proti inej lodi, alebo inému lietadlu, alebo proti osobám a majetku na ich palube,*

---

⁶³ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 39 s.

⁶⁴ *Articles concerning the Law of the Sea (1956)* [online]. In Yearbook of the ILC, 1956, vol. II. International Law Commission [cit. 22. marca 2012]. Dostupný z <http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/8_1_8_2_1956.pdf> 260 s.

⁶⁵ *Convention on the High Seas (1958)* [online]. United Nations [cit. 22. marca 2012]. Dostupný z <http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/8_1_1958_high_seas.pdf>.

- ii) *proti lodi, lietadlu, osobám alebo majetku v mieste nepodliehajúcim jurisdikcii žiadneho štátu,*
- b) *akýkoľvek skutok dobrovoľnej účasti pri použití lode alebo lietadla, ak ten, ktorý sa ho dopúšťa vie o skutočnostiach, ktoré dodávajú tejto lodi alebo tomuto lietadlu charakter pirátskej lode alebo pirátskeho lietadla,*
- c) *akýkoľvek skutok, ktorého cieľom je podnecovať alebo úmyselne umožňovať činy, ktoré sú uvedené v pododseku a) alebo b).*

Konečné znenie uvedenej definície je s malými zmenami bez ďalšieho vysvetlenia prebraté z Dohovoru OSN o voľnom mori (1958). Táto definícia je všeobecne záväzná, pretože vychádza z obyčajového medzinárodného práva,⁶⁶ čím je platná aj pre štáty, ktoré nie sú stranami UNCLOS. Napriek tomu ostáva stále spleť a vyvoláva isté interpretačné nejasnosti.

Potrebné je taktiež zobrať do úvahy, že pirátstvo bolo v dobe prijímania UNCLOS vnímané skôr ako zastaraný, archaický problém 18. st.,⁶⁷ a nevyžadovalo si dlhšie diplomatické vyjednávanie. Takisto je odrazom snahy zachytiť rozsiahly problém pirátstva do jedného skutku a pritom nezasahovať do suverenity štátov.

Aby bola skutková podstata námorného zločinu pirátstva naplnená, vyžaduje sa kumulatívne naplnenie nasledujúcich podmienok (nazývané aj ako 4 limitácie UNCLOS definície).⁶⁸

1. akt(y) protiprávneho násilia, zadržania alebo lúpeže;
2. na voľnom mori (on the high seas);
3. spáchané pre súkromné účely; a
4. s pomocou súkromnej lode (ostatné lode ako štátne) – t.j. „požiadavka 2 lodí“.

Mnoho z kľúčových pojmov definície nesie so sebou interpretačný problém alebo sú nejasné.

a) akty protiprávneho násilia, zadržania alebo lúpeže

V odseku a) definície UNCLOS je vyslovený pojem ilegálne „akty“, jazykovým výkladom požaduje UNCLOS pluralitu aktov aby došlo k naplneniu uvedeného znenia. Avšak z ďalších ustanovení článku 101 v bode b) a c) je použitý singulár, teda „akt“. Na základe

---

⁶⁶ GUILFOYLE, Douglas. *The Legal Challenges in Fighting Piracy*. In GINKEL van, B., PUTTEN van der, F. *The International Response to Somali Piracy. Challenges and Opportunities*. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. 128 s.

⁶⁷ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 59 s.

⁶⁸ Tamtiež. 127 s.

systematického výkladu preto interpretujeme, že k naplneniu zločinu pirátstva postačí aj jediný protiprávny skutok.

Ďalej UNCLOS nedefinuje na žiadnom mieste v texte podľa akého práva sa bude posudzovať „protiprávnosť aktu“. Usudzujeme, že v spojení s článkom 105 UNCLOS, bude protiprávnosť vykladaná podľa národného práva štátu, ktorý konkrétny čin pirátstva stíha.⁶⁹

b) spáchanie aktu na voľnom mori

Spáchanie zločinu pirátstva podľa UNCLOS je možné len vo vodách voľného mora (geografická limitácia).

Voľné more negatívne vymedzuje článok 86 UNCLOS ako súvislé morské vody, ktoré nie sú zahrnuté do pobrežného (teritoriálneho) mora, vnútrozemských vôd štátu ani do súostrovnych vôd súostrovneho štátu. Dôvodom takéhoto vymedzenia je práve nezasahovanie do jurisdikcie štátu. Protiprávne akty spáchané v pásme teritoriálnych vôd sú posudzované národným právnym poriadkom.

c) spáchanie aktu pre súkromné účely

Pojem „súkromné účely“ nie je jednoznačne interpretovateľný pojem a jeho zakomponovanie do definície má svoj pôvod v histórii. Strany UNCLOS potvrdili uznanie výnimky v prípadoch, keď je skutok pirátstva spáchaný povstalcami, ktorí útočia na loď vlády, ktorú sa snažia zvrhnúť.⁷⁰ Z rozsahu definície pirátstva sú ďalej vyňaté akty, ktoré boli motivované politickými dôvodmi. Rozporupnosť do problematiky priniesli argumenty obhajoby somálskych pirátov, ktorí uviedli, že sú členmi skupiny povstalcov v boji proti Somálskej dočasnej federálnej vláde (TFG – Transnational Federal Government). Keď sa snažia zabráňovať nelegálnemu rybárčeniu alebo nelegálnemu ukladaniu odpadu, konajú výlučne politicky motivovane. Ich tvrdenia však možno považovať za účelové, aby tento skutok nebolo možné stíhať podľa UNCLOS. Argumentáciu pirátov vyvracia teória uvádzajúca, že v prípadoch, keď konanie nie je postihnuté štátom, ktorý vykonáva jurisdikciu v danej oblasti a nie je možné ho ani pričítať tomuto štátu, ide výhradne o akty spáchané na súkromné účely.⁷¹

d) požiadavka dvoch lodí

Poslednou požiadavkou je vykonanie skutku za pomoci súkromnej lode proti inej lodi, ktorá nemusí byť nevyhnutne súkromná. V spojení s článkom 102 UNCLOS je za súkromnú

---

⁶⁹ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 60 s.

⁷⁰ Tamtiež. 61 s.

⁷¹ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Britain: Oxford University Press Great, 2011. 62 s.

loď pokladaná taká, ktorá nie je vojnová alebo štátna. V prípade, že by sa takej lode zmocnila vzbúrená posádka, je považovaná za súkromnú. Článok 103 UNCLOS považuje za pirátsku loď takú, ktorá je určená osobami, ktoré ju ovládajú, k spáchaniu zločinu pirátstva alebo bola pri takom čine nápomocná. Definícii pirátskej lode vyhovujú aj motorové člny používané pirátmi.⁷²

3.3 Ozbrojená lúpež na mori

Základný rozdiel medzi pirátstvom a ozbrojenou lúpežou na mori je „locus delicti“.⁷³ Aby bola naplnená definícia o pirátstve podľa UNCLOS, musí byť skutok spáchaný na voľnom mori, resp. v oblasti, ktorá nepodlieha jurisdikcii žiadneho štátu. Ozbrojená lúpež na mori odpovedá skutkovej podstate pirátstva. Až na to, že takýto čin je spáchaný v teritoriálnych, vnútrozemských vodách alebo v oblasti, kde tento štát vykonáva jurisdikciu.

Ozbrojená lúpež na mori je definovaná vo viacerých medzinárodných dokumentoch: IMO Code of Practice for the Investigation of the Crimes of Piracy and Armed Robbery against Ships prijatý IMO rezolúciou 1.1025(26), Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia (ReCaaP), Djibouti Code of Conduct a v Kenyan Merchant Shipping Act 2009. Pre účely vydávania reportov o počte pirátskych útokov je rozhodujúca definícia IMO,⁷⁴ ktorá znie:

„Ozbrojenou lúpežou na mori proti lodiam sú nasledujúce skutky:

- a) akýkoľvek protiprávny skutok násilia alebo zadržania alebo akýkoľvek lúpežný skutok, alebo hrozenie takýmto skutkom, skutok odlišný od pirátstva, spáchaný pre súkromné účely namierený proti lodi, osobám alebo majetku na takejto lodi vo vnútrozemských vodách jedného štátu alebo v súostrovnych či pobrežných vodách.*
- b) akýkoľvek skutok podnecovania alebo úmyselného podporovania skutku popísaného vyššie.*

V ostatných uvedených dokumentoch ide takmer o totožnú definíciu ozbrojenej lúpeže na mori. Vznik definície ozbrojenej lúpeže má najmä praktický význam. Pretože skutky pirátstva spáchané v prístavoch a v teritoriálnych vodách nespádali pod UNCLOS definíciu, nemohli byť ani stíhané podľa UNCLOS. Cieľom je, aby boli skutky ozbrojenej lúpeže na mori trestné, inkorporované v národných právnych poriadkoch štátov, kde sa pirátstvo vyskytuje a ich exekútori boli efektívne stíhaní.

---

⁷² GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Britain: Oxford University Press Great, 2011. 61 s.

⁷³ Určujúce je miesto, kde ku skutku pirátstva došlo.

⁷⁴ Doc. IMO - Code of Practice for the Investigation of the Crimes of Piracy and Armed Robbery against Ships

3.4 Voľné more, pobrežné vody a výlučná ekonomická zóna

Voľné more vymedzujeme negatívnou definíciou čl. 86 UNCLOS ako súvislé morské vody, ktoré nie sú zahrnuté do pobrežného (teritoriálneho) mora, vnútrozemských vôd štátu ani do súostrových vôd súostrovného štátu.

Teritoriálne more je pásmo morských vôd od pevniny a vnútrozemských vôd vzdialených maximálne 12 námorných míľ od súše (1 námorná míľa = 1,85 km). Konkrétnu šírku pobrežného mora si môžu jednotlivé štáty jednostranným úkonom pri dodržiavaní pravidiel stanovených v článku 4 UNCLOS zvoliť samy.⁷⁵ Tie stanovujú, že vonkajšiu hranicu pobrežného mora, ktorá je zároveň aj štátnou hranicou, tvorí línia, ktorej každý bod leží od najbližšieho bodu základnej línie vo vzdialenosti rovnajúcej sa šírke pobrežného mora.

Výlučná ekonomická zóna je „oblasť, ktorá sa nachádza za pobrežným morom a k nemu prilieha, a ktorá podlieha zvláštnemu právnemu režimu stanovenému v tejto časti. Podľa režimu sa práva a jurisdikcia pobrežného štátu, práva a sloboda iných štátov riadia podľa príslušných ustanovení tohto Dohovoru“.⁷⁶ Ďalej však z Dohovoru vyplýva, že zvrchované práva má len v oblastiach definovaných v článku 56 a podľa výkladu článku 58 ods. 2 sa ustanovenia týkajúce sa pirátstva aplikujú aj na výlučnú ekonomickú zónu.

---

⁷⁵ DAVID, V. a kol. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. vydanie. Praha: Leges, 2011. 294 s.

⁷⁶ *United Nations Convention on the Law of the Sea* [online]. United Nations. [cit. 22. marca 2012]. Dostupné z <http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf>.

4 Právne nástroje medzinárodného práva k potlačovaniu pirátstva

Základný právny rámec upravujúci pirátstvo a prostriedky potlačovania tohto fenoménu na poli medzinárodného práva upravuje Dohoda OSN o morskom práve (UNCLOS).⁷⁷ Pri jeho koncipovaní sa prirodzene vychádzalo z presvedčenia, že pirátstvo budú postihovať aj národné trestné poriadky v rozsahu teritoriálnej jurisdikcie, v záujme tento objektívne nežiaduci jav potlačiť a ich páchatel'ov potrestať.

Na pohľad univerzálny vzorec medzinárodného práva na boj s pirátstvom bol narušený somálskymi pirátskymi skupinami a ich aktivitami sústredenými do teritoriálnych vôd. Definícia pirátstva a opatrenia podľa UNCLOS sa aplikujú len na pirátske skutky spáchané na voľnom mori a na miestach mimo jurisdikcie hocijakého štátu, preto bola UNCLOS na somálskych pirátov „prikrátka“. V spojení s nestabilitou Somálska, nedostatočnou vynútiteľnosťou práva somálskymi úradmi a celkovo nefungujúcim štátnym aparátom bol rezolúciou RB OSN⁷⁸ tento stav deklarovaný ako ohrozujúci medzinárodnú bezpečnosť a mier v regióne. Tým sa potlačenie somálskeho pirátstva stalo nie len národnou, ale aj medzinárodnou výzvou.

4.1 Opatrenia pre potlačenie pirátstva podľa UNCLOS

V článku 100 UNCLOS stanovuje generálnu povinnosť pre zmluvné štáty, aby v čo najväčšej možnej miere spolupracovali pri zabraňovaní pirátstva v medzinárodných vodách. Zároveň autorizuje štáty k použitiu všetkých dostupných prostriedkov, ktoré sú zadefinované v UNCLOS. Predovšetkým k zabaveniu pirátskej lode, majetku, k uloženiu trestov a k povoleniu vstupu na palubu.

a) právo na zabavenie lode

V súlade s článkom 105 UNCLOS sú štáty oprávnené k zabaveniu pirátskej lode, unesenej lode pirátmi, zatknúť osoby na palube a zabaviť ich majetok. Súdny štát, ktorý zajal pirátov, môžu rozhodnúť o ich treste a naložení so zadržanou loďou a majetkom podľa národného práva, pričom musia dbať na práva tretej strany, ktorá konala v dobrej viere. Toto

---

⁷⁷ Články 100 – 107 a článok 110 UNCLOS pojednávajú o pirátstve a prostriedkoch jeho potlačenia.

⁷⁸ *Resolution Security Council 1816 (2008) z 2. 6. 2008* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/361/77/PDF/N0836177.pdf?OpenElement>>.

ustanovenie predstavuje výnimku zo všeobecnej výlučnej jurisdikcie štátu, ktorú zakladá vlajka, pod ktorou loď pláva.⁷⁹ K takémuto postupu sú oprávnené len vojnové lode alebo lode zreteľne označené, že sú v štátnej službe a majú oprávnenie takto konať.

V prípade zabavenia bez dostatočného dôvodu je takýto štát zodpovedný za škodu, ktorú svojim konaním spôsobil.⁸⁰ Prax štátov však viac dokazuje, že sa jedná skôr o právo ako o povinnosť, pretože len minimum lodí, ktoré nie sú zapojené do námorných operácií proti pirátom, poskytnuté nástroje aplikovali.

b) právo na prehliadku lode vykonávajúcej pirátstvo

V prípade dôvodného podozrenia môže vojenská loď (analogicky pripadá do úvahy aj loď v štátnej službe oprávnená k tomuto účelu⁸¹) uplatniť právo na prehliadku lode, ktorá je zapojená do pirátskych útokov alebo je z nich podozrivá na základe univerzálnej jurisdikcie na voľnom mori (a v miestach kde nevykonáva žiadny štát jurisdikciu).⁸² Keďže sa jedná o výnimku z výlučnej jurisdikcie štátu, pod ktorého vlajkou podozrivá loď pláva, je potrebné vykladať súvisiace ustanovenia UNCLOS skôr reštriktívne ako široko.

V súvislosti so somálskymi pirátmi, ktorí pri útokoch používajú zajaté lode ako „mother ships“, pripadá do skupiny podozrivých lodí veľký počet. Lode, ktoré používajú, môžu vyzerat' ako rybárske alebo obchodné a nie je vôbec nezvyčajné, že posádka je v týchto vodách ozbrojená.⁸³ Čiastočným riešením pri odhaľovaní takýchto lodí by mohla byť spoločná databáza grafického vyhotovenia unesených lodí.

c) právo zastaviť loď, vojsť na palubu a vykonať kontrolu

V prípadoch podozrenia z pirátstva môže dôstojník vyslať čln k podozrivej lodi a posádka člnu je oprávnená vykonať kontrolu používania vlajky pod ktorou sa plaví. Takýto zákrok však musí byť prevedený tak, aby spôsobil, čo najmenšie škody v prípadoch, keď sa podozrenie nepotvrdí.⁸⁴

Uvedené oprávnenia predstavujú základný rámec opatrení v boji proti pirátom na potlačenie tohto fenoménu. Avšak vyvstáva otázka účinnosti týchto opatrení, keďže štáty nie sú sankcionované ak tieto „práva“ nevyužijú a nechajú pirátsku loď odplávať vo svojom vlastnom záujme, aby nemali „starosti“ so stíhaním zajatých pirátov. V spojení so všeobecnou

---

⁷⁹ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 58 s.

⁸⁰ UNCLOS, Článok 106.

⁸¹ UNCLOS, Článok 107.

⁸² UNCLOS, Článok 110.

⁸³ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 62 s.

⁸⁴ UNCLOS, Článok 110 ods. 2.

povinnosťou bojovať proti pirátstvu by mali štáty jednoznačne jednať v záujme medzinárodného spoločenstva a využiť všetky dovolené prostriedky k potlačeniu pirátstva.

Geograficky obmedzenú definíciu pirátstva podľa UNCLOS rozširuje aj na pobrežné vody Somálska rezolúcia RB OSN.⁸⁵ Tak môžu byť opatrenia podľa UNCLOS použité aj proti somálskym pirátom.

4.2 Rezolúcie RB OSN týkajúce sa somálskeho pirátstva

Nestabilná politická situácia, stále hroziace ozbrojené konflikty a napokon rastúci fenomén pirátstva v Somálsku prinútili RB OSN konať. Od roku 2008 prijala 26 rezolúcií týkajúcich sa Somálska, pričom až 16 z nich pojednáva o boji s pirátstvom.⁸⁶ V prijatých rezolúciách označuje somálske pirátstvo v spojení s nestabilnou situáciou v krajine za ohrozenie medzinárodného mieru a bezpečia v regióne. V takomto prípade je RB OSN povinná prijať efektívne opatrenia na stabilizovanie situácie podľa kapitoly VII Charty OSN. Podľa článku 40 Charty OSN môže RB rozhodnúť o opatreniach, ktoré však nezahrňujú užitie ozbrojenej sily, aby jej rozhodnutiam bola dodaná patričná účinnosť.⁸⁷

Vo všeobecnosti, rezolúcie vyzývajú štáty, aby pri potlačovaní pirátstva spolupracovali s medzinárodne uznanou dočasnou vládou Somálska TFG, využili všetky opatrenia poskytnuté medzinárodným právom k potlačeniu pirátstva, spolupracovali s IMO, poverili ich lode operujúce v pirátskych oblastiach k aktivite v boji proti pirátom a v neposlednom rade vyzýva štáty, aby v spolupráci s TFG v dôvodných prípadoch, vplávali do teritoriálnych vôd Somálska, prípadne vstúpili aj na pevninu, za účelom efektívneho potlačenia pirátstva.

Rezolúcia č. 1816/2008 je jednou z prvých rezolúcií týkajúcich sa pirátstva a v danej problematike má podstatný význam. RB vyzvala štáty, ktorých lode operujú v oblasti blízko Somálska, aby podnikli nevyhnutné kroky, podľa medzinárodného práva, k potlačeniu ozbrojenej lúpeže na mori v teritoriálnych vodách Somálska. Touto rezolúciou došlo k faktickému rozšíreniu pôsobnosti UNCLOS aj na teritoriálne vody Somálska. V tom istom roku ďalšou rezolúciou RB umožnila štátom OSN pri potlačovaní pirátstva a dodržiavaní medzinárodné uznávaných ľudských práv operovať nie len vo vodách Somálska, ale aj na

---

⁸⁵ *Resolution Security Council 1846 (2011) z 2. 12. 2008* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z < <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/630/29/PDF/N0863029.pdf?OpenElement>>.

⁸⁶ Rezolúcie č. 1816/2008, č. 1838/2008, č. 1844/2008, č. 1846/2008, č. 1851/2008, č. 1872/2009, č. 1897/2009, č. 1910/2010, č. 1918/2010, č. 1950/2010, č. 1976/2011, č. 2010/2011, č. 2015/2011 a č. 2010/2011.

⁸⁷ *Charter of the United Nations* [online]. United Nations [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z < <http://www.un.org/en/documents/charter/>>. čl. 40.

pevnine.⁸⁸ Predpokladom je kooperácia s TFG. povolenie sa vzťahovalo len na dobu 6 mesiacov, ale neskôr ďalšími rezolúciami bolo predĺžené až po dnes.

Rezolúcia č. 1838/2008 vyzvala štáty k aktívnejšej spolupráci, k zapojeniu letectva na boj proti pirátom. Zdôraznila, že výnimočné opatrenia prijaté rezolúciami nie je možné chápať ako tvorbu zvykového práva, ale ide výhradne o špecifické aplikovanie na somálsku situáciu.⁸⁹

Rezolúcia č. 1846/2008 predĺžila povolenie vstupu do pobrežných vôd Somálska o ďalší rok, apelovala na užšiu spoluprácu s IMO, lodným priemyslom, poisťovňami a na možnosti aplikácie Dohovoru o potlačovaní protiprávnych činov na mori proti námornej bezpečnosti (SUA – Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation), ktorá ustanovuje univerzálnu jurisdikciu zmluvných štátov nad protiprávnymi činnosťami spáchanými na mori proti bezpečnosti námornej plavby.⁹⁰

Rezolúcia č. 1851/2008 priniesla rozšírenie rozsahu UNCLOS, keď vyzvala štáty, aby vykonali „*všetky potrebné kroky v Somálsku*“⁹¹ potrebné k efektívnemu boju proti pirátstvu. Taktiež RB apeluje na medzinárodné a regionálne organizácie na bližšiu spoluprácu, vytvorenie kontaktného centra a zdieľanie získaných informácií. Prízvukuje dôležitosť spolupráce s TFG a jej hlavnú úlohu v boji proti somálskym pirátom.

S úmyslom zefektívnenia boja proti pirátstvu v Somálsku RB vydala ďalšie rezolúcie vyzývajúce štáty najmä k spolupráci s IMO a Úradom OSN pre drogy a kriminalitu (UNDOC – United Nations Office on Drugs and Crime), k dodržiavaniu záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru SUA, implementáciu trestného činu pirátstva do národného práva, dodržiavanie ustanovení Djibouti Code of Conduct.⁹²

Rezolúcia č. 1897/2008 vyzvala k spolupráci s fondom iniciovaným a podporovaným Japonskom (TF – Trust Fund) pre podporu aktivít Kontaktnej skupiny zaoberajúcej sa pirátstvom v Somálsku (CGPCS – Contact Group on Piracy off the Coast of Somalia).

---

⁸⁸ *Resolution Security Council 1851 (2008) z 16. 12. 2008* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/655/01/PDF/N0865501.pdf?OpenElement>>.

⁸⁹ *Resolution Security Council 1838 (2008) z 7. 10. 2008* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/538/84/PDF/N0853884.pdf?OpenElement>>.

⁹⁰ *Resolution Security Council 1846 (2008) z 2. 12. 2008* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/630/29/PDF/N0863029.pdf?OpenElement>>.

⁹¹ *Resolution Security Council 1851 (2008) z 16. 12. 2008* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/655/01/PDF/N0865501.pdf?OpenElement>>.

⁹² ŠIMON, O. *Mezinárodněprávní souvislosti námořního pirátství* [online]. valka.cz, 30.7.2011 [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <http://www.valka.cz/clanek_14121.html>.

Rezolúcie z roku 2010 vyzdvihli spoločný postup medzinárodného spoločenstva proti nelegálnemu rybolovu a nelegálnemu skladovaniu odpadu v Somálskych vodách a opätovne nabádali ku skriminalizovaniu činu pirátstva v národných trestných poriadkoch.

Najnovšia rezolúcia č. 2020/2011 vyzýva štáty a medzinárodné organizácie pôsobiace v regióne k pokračovaniu v zahájených aktivitách a zhrňuje aspekty súčasnej situácie. Uvádza, že na pirátstve sa podieľajú aj deti, je potrebná kooperácia pri ochrane dovozu humanitárnej pomoci, nabáda k stíhaniu zajatých pirátov a na zahájenie vyšetrovania aj voči osobám, ktoré sa podieľajú na pirátstve z pevniny, bojovať nie len proti jednotlivým pirátskym útokom, ale snažiť sa odstrániť jeho príčiny, apeluje na dodržiavanie Dohovoru SUA, víta pomoc jednotlivých námorných pechôt z Číny, Japonska, Iránu , ...

Vyzýva s najvyššou urgenciou, aby všetky zainteresované strany spolupracovali v otázke založenia proti - pirátskeho súdu v Somálsku a okolitých krajinách.⁹³

Rezolúcie RB OSN sú povinné pre štáty OSN, ktoré sa zaviazali rozhodnutia RB prijať a vykonať.⁹⁴ Sú hlavným právnym nástrojom medzinárodnej kooperácie v boji proti pirátstvu na somálskom pobreží ako hrozbou medzinárodného mieru a bezpečnosti v regióne.

4.2.1 Kontaktná skupina zaoberajúca sa pirátstvom v Somálsku

Vláda USA iniciovala vznik CGPCS ako reakciu na výzvu RB⁹⁵ zlepšiť medzinárodnú kooperáciu medzi štátmi a organizáciami. Kontaktná skupina združuje štáty⁹⁶ a organizácie po celom svete so spoločným cieľom eliminovať pirátstvo v Somálsku a tak prispieť k stabilizácii situácie v krajine. Bola vytvorená 14. januára 2009 v New Yorku. Jej prínos spočíva v tom, že poskytuje fórum na výmenu informácií a ideí k potlačeniu pirátstva. Pravidelne informuje o svojej činnosti RB OSN a poskytuje relevantné informácie Generálnemu sekretariátu OSN pre ich reporty. Jej štruktúru tvorí 5 pracovných skupín zvlášť zamerané (1) na podporu vojenskej koordinácie a regionálny rozvoj, (2) právne otázky, (3) kooperáciu s lodným sektorom, (4) informovanosť verejnosti a (5) koordináciu

---

⁹³ *Resolution Security Council 2020 (2008) z 22. 11. 2011*[online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/604/21/PDF/N1160421.pdf?OpenElement>>.

⁹⁴ Charta OSN, čl. 25.

⁹⁵ *Resolution Security Council 1851 (2008) z 16. 12. 2008* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/655/01/PDF/N0865501.pdf?OpenElement>>.

⁹⁶ Členom je aj Česká republika.

medzinárodného úsilia identifikovať a narušiť finančné siete vodcov pirátov a ich finančníkov.⁹⁷

4.3 Dohovor o potlačovaní protiprávnych činov na mori (1988)

Ako sme už uviedli UNCLOS definícia pirátstva nezastrešuje všetky protiprávne akty násilia proti bezpečnosti plavby na mori. Niektoré dohovory z tzv. „balíčku protiteroristických“ zaväzujú zmluvné strany k stíhaniu činov, ktoré sú vo vzťahu k UNCLOS doplnením pirátskej definície, v istých aspektoch sa dokonca prekrývajú. Dohovory vznikli ako odpoveď na teroristické útoky.

V Ríme, v roku 1988, bol prijatý Dohovor o potlačovaní protiprávnych činov na mori (SUA – Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation).⁹⁸ Dohovor SUA zaväzuje zmluvné štáty, aby prijali všetky potrebné kroky ku kriminalizácii aktov uvedených v tomto Dohovore a založeniu ich jurisdikcie nad týmito činmi. Zoznam trestných činov obsahuje článok 3:

„Osoba spácha trestný čin, ak protiprávne a úmyselne:

- a) sa zmocní lode alebo vykonáva nad ňou kontrolu silou alebo jej hrozením, alebo akoukoľvek inou formou zastrasovania; alebo*
- b) uskutoční násilný čin proti osobe na palube lodi, ak tento čin môže ohroziť bezpečnú plavbu tejto lode; alebo*
- c) zničí loď alebo spôsobí jej poškodenie alebo nákladu, ktoré môže ohroziť bezpečnú plavbu tejto lode; alebo*
- d) umiestni alebo akýmkoľvek prostriedkami spôsobí, že na lodi je umiestnené zariadenie alebo látka, ktoré môžu loď zničiť alebo spôsobiť také poškodenie lode alebo jej nákladu, ktoré ohrozí alebo môže ohroziť bezpečnú plavbu tejto lode; alebo*
- e) zničí alebo závažne poškodí námorné navigačné zariadenie alebo vážne zasiahne do jeho činnosti, ak takýto čin môže ohroziť bezpečnú plavbu lode; alebo*
- f) poskytne informáciu, o ktorej vie, že je nesprávna, a tým ohrozí bezpečnú plavbu lode; alebo*

---

⁹⁷ *Structur*. [online]. Contact Group on Piracy off the Coast of Somalia [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.thecgps.org/about.do?action=structure>>.

⁹⁸ Do septembra 2010 bolo signatármi Dohovoru SUA 156 štátov, ktorí predstavovali 95 percent ročne z prepraveného tovaru prostredníctvom obchodných lodí.

g) zraní alebo usmrtí akúkoľvek osobu v súvislosti so spáchaním alebo pokusom spáchať niektorý z trestných činov uvedených pod písmenom a) – f).“⁹⁹

Impulzom pre prijatie Dohovoru SUA boli „medzery“ v Dohovore UNCLOS odhalené teroristickým útokom palestínskeho komanda v roku 1985 keď Palestínci uniesli osobnú loď Achille Lauro plaviacu sa v Stredozemnom mori a jej 454 pasažierov držali ako rukojemníkov. Výmenou za nich žiadali prepustenie 50 Palestínčanov väznených Izraelom.¹⁰⁰

Ich trestné činy neboli postihnuteľné podľa UNCLOS pretože tento čin nespĺňal požiadavku 2 lodí zapojených do incidentu. Prínosom Dohovoru SUA je absencia geografickej limitácie pre spáchanie trestného činu (prakticky je Dohovor SUA aplikovateľný vo všetkých morských vodách, teritoriálnych aj na voľnom mori)¹⁰¹ a je aplikovateľný na prípady somálskeho pirátstva, pretože jej signatármi sú aj štáty oblasti Adenského zálivu.¹⁰² RB OSN vyzýva štáty bojujúce proti pirátstvu, aby nezabúdali na povinnosť aplikovať ustanovenia Dohovoru SUA v odôvodnených prípadoch, a tak naplnili ich medzinárodné záväzky.¹⁰³

4.4 Medzinárodný dohovor proti braniu rukojemníkov (1979)

Ďalším právne relevantným medzinárodným dokumentom v boji proti pirátom je Medzinárodný dohovor proti braniu rukojemníkov (ICTH – International Convention against the Taking of Hostages) prijatý v roku 1979. Dnes má 127 zmluvných strán. Okrem Somálska väčšina štátov z regiónu Afrického rohu ICTH ratifikovala. Medzi tieto krajiny patria napríklad Keňa, Omán, Seychely, Jemen či Tanzánia. Prijatie ICTH je odpoveďou na teroristické útoky počas letných olympijských hier v Mníchove v roku 1972.¹⁰⁴

Pristúpením k tomuto dokumentu sa strany zaviazali predovšetkým k povinnosti kriminalizovať branie rukojemníkov národným právnym poriadkom a k založeniu ich jurisdikcie nad takýmito činmi. V prípade pirátov pôjde najmä o založenie jurisdikcie podľa

---

⁹⁹ *Convention for the Suppression of Unlawful Acts of Violence against the Safety of Maritime Navigation* [online]. International Maritime Organization [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://cns.miis.edu/inventory/pdfs/aptmaritime.pdf>>. čl. 3.

¹⁰⁰ ŠTURMA, Pavel. Černá vlajka pirátů znovu nahání strach? Opatření proti pirátství a ozbrojenému lupičství na moři na začátku 21. století. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 8, č. 7, 195 - 196 s.

¹⁰¹ Dohovor SUA, čl. 4.

¹⁰² Keňa, Tanzánia, Džibuti, Jemen, Omán, Seychely, Somálsko však neratifikovalo.

¹⁰³ *Resolution Security Council 1846 (2008) z 2. 12. 2008* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/630/29/PDF/N0863029.pdf?OpenElement>>.

¹⁰⁴ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 43 s.

štátnej príslušnosti rukojemníka.¹⁰⁵ Branie rukojemníkov a ich výmena za výkupné je typickým znakom somálskeho pirátstva, napriek tomu sa RB OSN v rezolúciách o jej aplikácii výslovne nezmieňuje.

4.4.1 Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu (2000)

Na konanie somálskych pirátov pripadá v úvahu aj aplikácia Dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu (UNTOC – United Nations Convention against Transnational Organized Crime) prijatý v roku 2000 v Palerme. Jeho hlavným cieľom je, aby zmluvné strany postihovali organizované zločinecké skupiny páchajúce závažne trestné činy (serious crime) a spolupracovali pri ich stíhaní. Útoky somálskych pirátov vo väčšine prípadov spĺňajú definície zločinov stíhaných v súlade s UNTOC. Zločinecké skupiny definuje ako „*organizovanú skupinu troch alebo viac osôb, existujúcej po dobu, v ktorej koná s cieľom spáchať jeden alebo viaceré závažné trestné činy alebo trestné činy stanovené v súlade s týmto Dohovorom, za účelom získania, priamo či nepriamo, materiálnej alebo inej hmotnej výhody*“.¹⁰⁶ Dohovor za závažné trestné činy považuje tie, za ktoré zmluvné strany štátu môžu udeliť, podľa vlastných právnych poriadkov minimálne odňatie slobody na 4 roky.

Aplikácia UNTOC na somálske pirátstvo prichádza v úvahu najmä ako alternatívna právna úprava v prípadoch, keď štát nie je súčasťou UNCLOS, Dohovoru SUA alebo ICTH. Taktiež sa uplatní na úpravu justičnej spolupráce a extradície.

4.5 Nástroje spolupráce na regionálnej úrovni

Dôležitým aspektom pri efektívnom potlačovaní pirátstva je schopnosť štátov spolupracovať, ako na medzinárodnej, tak i na regionálnej úrovni. Spolupráca musí smerovať k eliminovaniu príčin samotného pirátstva viac ako hliadkovanie na šírom mori, a tak sa snažiť zabrániť pirátskym útokom.

4.5.1 Džibutské pravidlá jednotného postupu

Džibutské pravidlá jednotného postupu týkajúce sa potlačenia pirátstva a ozbrojenej lúpeži proti lodiam v Západnom Indickom oceáne a v Adenskom zálive (DCC – Djibouti Code of Conduct Concerning the repression of Piracy and Armed Robbery against Ships in the Western Indian Ocean and the Gulf of Aden) boli prijaté na stretnutí štátov z regiónu

---

¹⁰⁵ *International Convention against the Taking of Hostages* [online]. United Nations General Assembly [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3ad4.html>>. čl. 2,5.

¹⁰⁶ *United Nations Convention against transnational organized crime and the Protocols thereto* [online]. United Nations Office on Drugs and Crime. [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>>. čl. 2.

Červeného mora, Adenského zálivu a Západného Indického oceánu v Džibuti 29. januára 2009 iniciované IMO. Prijatiu predchádzali viaceré semináre a pracovné mítingy štátov z uvedeného regiónu v období od roku 2005 – 2008.¹⁰⁷ V deň svojho vzniku bol DCC podpísaný reprezentantmi Džibutska, Etiópie, Kene, Madagaskaru, Malých Div, Seychel, Somálska, Tanzánie a Jemenu. Dokument je otvorený k prístúpeniu len pre krajiny patriace do daného regiónu, dokopy je ich len 21. Dodnes sa k nemu pridali ešte Komory, Egypt, Eritrea, Jordánsko, Maurícius, Omán, Saudská Arábia a Spojené arabské emiráty.¹⁰⁸

Cieľom prijatého dokumentu je posilniť a posporiť regionálnu spoluprácu, a tým zvýšiť efektivitu v prevencii, stíhaní a trestaní pirátov za páchanie trestného činu pirátstva a ozbrojenej lúpeže na mori na základe stáleho rešpektovania zvrchovanosti, zvrchovaných práv, právomoci a územnej celistvosti zúčastnených štátov.¹⁰⁹ DCC nie je právne záväzný. Napriek tomu RB OSN veľmi privítala prijatie Pravidiel a vo svojich rezolúciách nabáda k implementácii dokumentu tak rýchlo, ako je to len možné.¹¹⁰

Signatári sa dohodli, že implementujú ustanovenia DCC do národných právnych poriadkov a do dvoch rokov od účinnosti DCC začnú konzultovať s IMO o vzniku právne záväznej dohody.¹¹¹ Strany ďalej prisľúbili, že medzi sebou budú zdieľať relevantné informácie, vykonávať námorné kontroly, zaistiť súdne stíhanie pirátov, vypomáhať obetiam pirátstva a všeobecne potláčať pirátstvo v regióne. Každý z účastníkov by mal zriadiť kontaktné národné centrum, ktoré zabezpečí koordinovanú, včasnú a efektívnu výmenu informácií medzi štátmi.¹¹²

DCC bol bezpochyby inšpirovaný ázijským regionálnym projektom ReCaaP, z ktorého prevzal aj niektoré ustanovenia. Pomocnú ruku pri implementácii DCC do národných právnych poriadkov ponúkli INTERPOL, Úrad OSN pre drogy a kriminalitu (UNDOC),

---

¹⁰⁷ PETRIG, A. *Sea piracy law*. Berlin: Duncker & Humblot [u.a.], 2010. 9 s.

¹⁰⁸ *Djibouti Code of Conduct* [online]. International Maritime Organization [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.imo.org/OurWork/Security/PIU/Pages/DCCoC.aspx>>.

¹⁰⁹ *Code of Conduct Concerning the Repression of Piracy and Armed Robbery against Ships in the western Indian Ocean an the Gulf of Aden* [online]. International Maritime Organization [cit. 24. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.imo.org/OurWork/Security/PIU/Documents/DCCoC%20English.pdf>>. 4 s.

¹¹⁰ *Resolution Security Council 1918 (2010) z 27.4.2010* [online]. United Nations Security Council. [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/331/39/PDF/N1033139.pdf?OpenElement>>.

¹¹¹ *Adoption of the Code of Conduct Concerning the Repression of Piracy and Armed Robbery against Ships in the western Indian Ocean an the Gulf of Aden* [online]. International Maritime Organization [cit. 24. marca 2012]. Dostupný z <<http://www.imo.org/OurWork/Security/PIU/Documents/DCCoC%20English.pdf>>. 4 s.

¹¹² *Code of Conduct Concerning the Repression of Piracy and Armed Robbery against Ships in the western Indian Ocean an the Gulf of Aden* [online]. International Maritime Organization [cit. 24. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.imo.org/OurWork/Security/PIU/Documents/DCCoC%20English.pdf>>. čl. 8.

Informačné centrum zriadené podľa ReCaaP a štáty, ktoré sú stranami ReCaaP (Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia).

DCC, napriek tomu, že nie je právne záväzný, je dôležitý z hľadiska prihlásenia sa štátov z daného regiónu k snahe efektívne bojovať proti pirátstvu a ozbrojeným lúpežiam na mori. Implementáciou DCC sa dosiahne promptnejšie stíhanie a trestanie pirátov, čo v konečnom dôsledku bude viesť aspoň k čiastočnému potlačeniu pirátstva. Momentálne majú ale signatári stále ešte na čom pracovať aby bol účel DCC napĺňaný/naplnený.

5 Aktivity sektoru námornej bezpečnosti k potlačeniu pirátstva

Od roku 2008, keď bol zaznamenaný nárast pirátskych útokov, prišla odpoveď od námorných vojenských síl s cieľom potlačiť pirátske činy. Najexponovanejšie miesto predstavoval Adenský záliv. Aktivitami námorných síl sa podarilo zajať hlavu pirátskej siete so základňou v somálskom meste Las Qoray a celkovo znížiť počet pirátskych útokov v Adenskom zálive o 50 percent.¹¹³ Tieto aktivity však nepotlačili pirátstvo v pravom slova zmysle, počet pirátskych útokov neklesol, piráti sa len presunuli do pobrežných vôd Somálska alebo pomocou „materských lodí“ na voľné more.

Správa Generálneho sekretariátu OSN z novembra 2009 uvádza, že medzinárodné námorné sily operujúce v pobrežných vodách Somálska úspešne zredukovali počet úspešných pirátskych útokov.¹¹⁴ Námorné sily vykonávajú svoje aktivity pomocou nástrojov UNCLOS, v pobrežných vodách Somálska v súlade s rezolúciami RB OSN¹¹⁵ a v spolupráci s TFG. V súčasnosti sa podieľajú na potieraní pirátstva tri medzinárodné misie, Európska únia s operáciou Atlanta, NATO (The North Atlantic Treaty Organization) s Operáciou Ocean Shield a Kombinovaná námornou skupina (CMF – Combined Task Force) vedená námornou armádou USA (U.S. Navy). V regióne sú aj aktívne námorné jednotky Japonska, Číny, Ruskej federácie, Indie, Malajzie, Kórejskej republiky, Saudskej Arábie, Iránu a Jemenu.¹¹⁶

5.1 NATO

Organizácia Severoatlantickej zmluvy (NATO) v súvislosti so somálskym pirátstvom nasadila do regiónu tri rôzne misie, Operáciu Allied Provider, Operáciu Allied Protector a Operáciu Ocean Shield, ktorá ešte stále trvá.

5.1.1 Operácia Allied Provider

Táto operácia bola zahájená 24. októbra 2008 ako priama odpoveď na požiadavku Generálneho sekretariátu OSN ku Generálnemu sekretariátu NATO a trvala do 13. Decembra 2008. OAP bola zahájená štyrmi loďami NATO a bola vykonávaná na základe rezolúcie RB OSN č. 1814, 1816 a 1838. Somálska TFG autorizovala NATO, aby vykonala námorný

---

¹¹³ *Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 1916 (2010)* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. Marca 2012]. Dostupné z < http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/433>. par. 88.

¹¹⁴ *Report of the Secretary-General pursuant to Security Council Resolution 1846 (2008)* [online]. United Nations Security Council [cit. 29. marca 2012]. Dostupné z < <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/425/07/PDF/N1042507.pdf?OpenElement>>. s. 4-7.

¹¹⁵ Rezolúcie RB OSN č. 1846/2009 a č. 1851/2009.

¹¹⁶ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 17 s.

doprovod lodiam, ktoré distribuovali potravinovú pomoc v rámci programu World Food Program (WFP). Taktiež oprávnili lode NATO, aby prevzali v pobrežných vodách Somálska vedúcu úlohu v potlačení pirátstva a ozbrojenej lúpeže. Počas trvania operácie lode NATO osemkrát úspešne doprovodili lode s potravinovou pomocou a viaceré útoky pirátov úspešne narušili alebo pirátov odradili. Operácia Allied Provider bola ukončená zahájením operácie Atalanta Európskou úniou, ktorá ju nahradila.¹¹⁷

5.1.2 Operácia Allied Protector

Operácia Allied Protector bola zahájená 24. marca 2009 a trvala do 17. augusta toho istého roku. Operácia bola vykonávaná 5 loďami Stálej námornej skupiny NATO 1.¹¹⁸ Úlohou operácie bolo pirátov odradiť, prípadne ochrániť lode pred pirátskymi aktivitami, vo vodách Adenského zálivu a v somálskych pobrežných vodách.¹¹⁹

5.1.3 Operácia Ocean Shield

Operácia Ocean Shield bola schválená Severoatlantickou radou NATO a zahájená 17. augusta 2009. Táto operácia plynule nadviazala na predchádzajúcu a bola vykonávaná 5 loďami Stálej námornej skupiny NATO 2. Ich hlavnou úlohou bolo bojovať proti pirátstvu. V súvislosti s expanziou pirátskych aktivít smerom k voľnému moru sa aj lode NATO operatívne presunuli. V rámci tejto misie NATO asistovalo pri rozvoji vlastných kapacít štátov z regiónu na boj proti pirátstvu, ak o to požiadali. Ďalšou úlohou misie bolo, v spolupráci s EUNAVFOR (Námorné sily Európskej únie) a Kombinovanou námornou skupinou (CMF – Combined Maritime Forces), hliadkovať v oblasti vytýčeného Medzinárodne odporúčaného tranzitného koridoru (IRTC – International Recommended Transit Corridor) pre plavidlá.¹²⁰ Operácia Ocean Shield bola 19. marca 2012 predĺžená až do konca roku 2014 s cieľom pokračovať v boji proti pirátstvu. V januári 2012 posádky lodí NATO zaznamenali 4 útoky, pri ktorých zajali 59 pirátov.¹²¹

---

¹¹⁷ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. s. 22 - 23.

¹¹⁸ Od 29. júna 2009 v operácii pokračovala Stála námorná skupina NATO 2.

¹¹⁹ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 23 s.

¹²⁰ KRASKA, James. *Contemporary Maritime Piracy: international law, strategy, and diplomacy at the sea*. California: Praeger, 2011. s. 96 - 97.

¹²¹ *NATO's Counter Piracy Mission Extended* [online]. 19. marca 2012, North Atlantic Treaty Organization. [cit. 30. marca 2012]. Dostupné z <http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_85230.htm?selectedLocale=en>.

5.2 Námorné sily Európskej únie

Atalanta je prvá námorná operácia vedená Európskou úniou (EÚ). Jej právnym základom je rezolúcia RB OSN č. 1846 z 2. decembra 2008. Atalanta, vykonávaná námornými silami EÚ (EUNAVFOR – European Union Naval Force), bola založená Jednotnou akciou Rady EÚ 10. novembra 2008 a je súčasťou Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky. Operácia Atalanta poskytuje priestor pre nasadenie námorných síl štátov, ktoré nie sú členmi EÚ.¹²²

Vojenský výbor EÚ vykonáva dohľad nad EUNAVFOR. Mandátom operácie Atalanta je poskytnúť ochranu plavidlám, hliadkovať v pobrežných vodách Somálska, použiť silu pri potlačovaní pirátstva alebo pri prevencii pred ním.¹²³ Taktiež je jej úlohou zatknúť a transportovať osoby, ktoré spáchali alebo sa pokúsili spáchať trestný čin pirátstva alebo ozbrojenej lúpeže. Lode Operácie Atalanta ďalej dohliadajú nad loďami WFP pri tranzite humanitárnej pomoci a chránia pred pirátskymi útokmi lode AMISOM. Európska únia uzatvorila bilaterálne dohody s Keňou a Seychelami, kde pretransportujú zadržaných pirátov, za účelom efektívneho trestného stíhania.¹²⁴

Rada EÚ rozhodla o predĺžení Operácie Atalanta do konca roku 2004. Na operácii sa podieľa 7 až 11 lodí podľa sezóny v závislosti od monzúnov a približne 1 500 osôb vrátane personálu pôsobiaceho v centrále EUNAVFOR v Nortwood. Okrem členov EÚ sa operácie zúčastňujú Nórsko, Ukrajina, Čierna Hora a Chorvátsko.¹²⁵

Najväčšími úspechmi Operácie Atalanta je 100 percentná úspešnosť pri doprevádzaní lodí s humanitárnou pomocou do Somálska, ochrana zásielok dôležitých pre misiu AMISOM, a aktívna ochrana plavidiel v rámci IRTC. Výsledkom je zatknutých 111 pirátov, z ktorých už dnes je 56 odsúdených národným súdom Seychel.¹²⁶

Európska Únia sa podieľa aj finančnými prostriedkami na stabilizácii situácie v Somálsku a vybudovanie kapacít pre potlačovanie pirátstva na národnej úrovni.¹²⁷

---

¹²² GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 20 s.

¹²³ KRASKA, James. *Contemporary Maritime Piracy: international law, strategy, and diplomacy at the sea*. California: Praeger, 2011. 95 s.

¹²⁴ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 21 s.

¹²⁵ *Objectives and mandate* [online]. European Union Naval Force Somalia – Operation Atalanta [cit. 30. marca 2012]. Dostupné z < <http://www.eunavfor.eu/about-us/mission/>>.

¹²⁶ Tamtiež.

¹²⁷ Bližšie rozvedené v KRASKA, James. *Contemporary Maritime Piracy: international law, strategy, and diplomacy at the sea*. California: Praeger, 2011. 96 s.

5.3 Kombinované námorné sily vedené USA

Kombinované námorné sily (CMF)¹²⁸ vedené USA sú námornou koalíciou, ktorej zmyslom je viesť koordinovane a kooperovane misie na potlačenie pirátstva v Adenskom zálive, Ománskom zálive, Arabskom mori a zálive, Červenom mori a v určitých častiach Indického oceánu. CMF pokrývajú približne 2,5 milióna metrov štvorcových mora a skladajú sa z troch primárnych kombinovaných námorných skupín: CTF - 150, CTF – 151, CTF – 152.

CTF – 150 bola prvou medzinárodnou námornou silou bojujúcou proti pirátom v somálskych pobrežných vodách. Svoju aktivitu zahájila v druhej polovici roku 2008 a trvala do januára 2009. Boj proti pirátstvu nebol výlučným mandátom CTF – 150. Túto aktivitu vykonávala v rámci jej všeobecného cieľa dohliadať na námornú bezpečnosť. Pri jej operáciách sa striedali námorné sily z USA, Dánska a Nemecka.

CTF – 151 nadväzovala na predchádzajúci projekt CTF – 150 a zahájila svoju činnosť v januári 2009. Námorné sily CTF – 151 neboli geograficky limitované. Operovali vo všetkých častiach, kde sa vyskytovali piráti alebo ozbrojení lupiči. Boli vytvorené, aby viedli medzinárodné námorné sily, zabezpečili efektívne zdieľanie informácií a koordinovali hliadky. Od januára do októbra 2009 zabezpečovali taktické rozmiestnenie vojenských síl v Adenskom zálive.¹²⁹

V oboch uvedených operáciách boli zapojené aj jednotlivé krajiny, ktoré sú členmi NATO, ako Austrália, Francúzsko, Kanada, Dánsko, Nemecko, Taliansko, Pakistan, Kórejská republika, Singapur, Turecko, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Spojené štáty americké. CMF boli zložené z piatich až ôsmich lodí s variabilnou pomocou zo vzduchu lietadlami námorných síl. CMF sa podarilo úspešne odvrátiť viacero pirátskych útokov počas ich misie. V spolupráci s ďalšími námornými silami dohliadali nad bezpečnosťou v Medzinárodne odporúčanom tranzitnom koridore cez Adenský záliv.

5.3.1 Medzinárodne odporúčaný tranzitný koridor cez Adenský záliv

Medzinárodne odporúčaný tranzitný koridor cez Adenský záliv (IRTC) bol stanovený CMF v spolupráci s EÚ a Námornými obchodnými transakciami Spojeného kráľovstva (UKMTO –The United Kingdom Maritime Trade Operations). Vznikol ako reakcia na nebyvalý rozmach pirátstva vo vodách Afrického rohu.

---

¹²⁸ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. s. 24 - 25.

¹²⁹ Tamtiež.

Obchodné lode mohli začať využívať IRTC od 1. februára 2009. Námorným silám bojujúcim proti pirátstvu sa tak zmenšil rozsah teritória, na ktorom hliadkovali. IRTC mal úspech. V roku 2010 sa pirátom podarilo úspešne zaútočiť na 49 plavidiel, z toho však len 7 útokov sa vyskytlo v tranzitnom koridore. Mnohé lode, ktoré musia preplávať Adenským zálivom využívajú možnosť tzv. spoločnej plavby (GT – Group Transit). Lodiam, ktoré sa rozhodnú nevyužiť GT sa odporúča, aby IRTC preplávali maximálnou rýchlosťou, ako je len možné, pri dodržaní pravidiel bezpečnej námornej plavby.¹³⁰

---

¹³⁰ KRASKA, James. *Contemporary Maritime Piracy: international law, strategy, and diplomacy at the sea*. Praeger: California, 2011. s. 97-98.

6 Trestné stíhanie pirátov a problematika jurisdikcie

V predchádzajúcich častiach práce sme ilustrovali rozsah súčasného pirátstva, zadefinovali sme jeho právny rámec v medzinárodných zmluvách, poukázali na nástroje použiteľné v boji proti pirátom a uviedli sme aktivity medzinárodnej spolupráce v sektore námorníctva. Účinnými opatreniami sú prevencia a efektívne trestné stíhanie pirátov. To si vyžaduje ich zatknutie, zaistenie im spravodlivý procesu pred nezávislými súdmi a dostatočnú kapacitu nápravných zariadení. Piráti, ako jednotlivci, sú podriadení vnútroštátnemu poriadku. Prípady, keď sa jednotlivec dostane do rozporu s normami medzinárodného práva, je trestne zodpovedný za zločiny medzinárodného práva, ide o tzv. priamu zodpovednosť. V širšom pojatí nesie jednotlivec trestnú zodpovednosť aj za činy, ktoré štát, jeho je príslušníkom, má záväzok trestne stíhať na základe jeho vnútroštátneho právneho poriadku. Jurisdikcia môže byť založená obecné na princípe teritoriality, personality alebo univerzality.¹³¹

6.1 Jurisdikcia, aplikovateľné normy a trestné stíhanie pirátov

Už od počiatku vzniku fenoménu pirátstva, boli piráti pokladaní za nepriateľov ľudstva. Tento čin bol považovaný za nežiaduci a obyčajové medzinárodné právo nad ním stanovilo univerzálnu jurisdikciu. Základom pre trestné stíhanie pirátov je princíp univerzality, ako je obsiahnutý v obyčajovom medzinárodnom práve, ktorý „*dovoľuje každému štátu trestne stíhať osoby podozrivé zo spáchania zločinu pirátstva, ako ho definuje UNCLOS v článku 101*“.¹³²

Okrem obyčajového medzinárodného práva je zločin pirátstva postihnutelný podľa medzinárodných zmlúv. Základný právny rámec pre zadržanie a trestné stíhanie pirátov poskytuje UNCLOS. V prípadoch, keď nie je možné aplikovať UNCLOS, môžeme trestný čin pirátstva subsumovať pod činy stíhané na základe ďalších medzinárodných zmlúv, ako Dohovor SUA (1988), Medzinárodný dohovor proti braniu rukojemníkov (1979) a Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu. Tieto multilaterálne zmluvy sú aplikovateľné aj na prípady ozbrojenej lúpeže na mori.

V článku 105 UNCLOS oprávňuje každý štát zabaviť pirátsku loď, nimi unesenú loď, zabaviť majetok a zatknúť osoby na palube. Podľa niektorých odborníkov ide o tzv.

---

¹³¹ DAVID, V. a kol. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. vydanie. Praha: Leges, 2011. s. 152 – 154, 271.

¹³² GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 151 s.

limitovanú univerzálnu jurisdikciu.¹³³ Vychádzajú z dikcie vety druhej článku 105 UNCLOS, ktorý stanoví, že „súdy štátu, ktorý vykonal zabavenie, môžu rozhodnúť o trestoch, ktoré majú byť uložené, ako aj o opatreniach, ktoré majú byť urobené vo vzťahu k lodiam a majetku, s výhradou práv tretích strán rokujúcich v dobrej viere“.¹³⁴

Koncepcia ustanovení UNCLOS týkajúcich sa pirátstva, vychádza zo znenia Harvardského návrhu (1932), ktorý chápe zločin pirátstva ako skutok proti právu národov (law of nations). Ustanovenia Harvardského návrhu boli neskôr implementované, takmer v nezmenenej podobe, do Dohovoru o voľnom mori (1958) a následne do UNCLOS. Vychádzajúc z okolností, ktoré vytvárajú právne pozadie UNCLOS a z jazykového výkladu článku 105, je univerzálna jurisdikcia limitovaná kriminalizáciou trestného činu pirátstva právnym poriadkom štátu, ktorý pirátov zatkol.¹³⁵

Napriek tomu, že sa oprávnenie stíhať pirátov javí ako jasné, mnohé štáty zajatých pirátov nepostavia pred národný súd. Činia tak z rôznych dôvodov. Najmä, ak ide o zadržanie podozrivého na území ďaleko od štátneho územia, ak nastane problém s transportáciou podozrivých osôb alebo prípadná obava, že tieto osoby požiadajú o azyl. Ďalšou skupinou sú štáty, ktoré nekriminalizujú činy pirátstva vo svojich národných poriadkoch. Opačným príkladom je Čína, ktorá zajatých pirátov odsúdila za vraždu a násilné trestné činy, napriek tomu, že pirátstvo vyslovene ich trestný zákon neupravuje.¹³⁶ Na základe praxe niektorých štátov môžeme konštatovať, že štáty boj proti pirátstvu vyhodnocujú skôr ako svoje právo, napriek tomu, že sa jedná o povinnosť.¹³⁷ Doteraz však nie je známy prípad, v ktorom by štát za nesplnenie takejto povinnosti bol účelne sankcionovaný.

6.2 Jurisdikcia, aplikovateľné normy a trestné stíhanie páchatel'ov ozbrojenej lúpeže

Väčšina násilných aktov proti lodiam a osobám na palube sa udialo v pobrežných vodách štátov z regiónu Adenského zálivu. Týmito útokmi je charakteristický modus operandi somálskych pirátov. Definícia pirátstva UNCLOS požaduje, aby sa takéto akty uskutočnili na voľnom mori, tým pádom je neaplikovateľný v pobrežných vodách. Ako reakciu na rozmach

---

¹³³ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. s. 149 - 152.

¹³⁴ UNCLOS, článok 105.

¹³⁵ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. s. 139 - 152.

¹³⁶ ŠIMON, O. *Mezinárodněprávní souvislosti námořního pirátství* [online]. valka.cz, 30.7.2011 [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <http://www.valka.cz/clanek_14121.html>.

¹³⁷ UNCLOS, článok 100.

somálskeho pirátstva v teritoriálnych vodách RB OSN prijala mnohé záväzné rezolúcie. Avšak je treba poznamenať, že nové pravidlá formulované v rezolúciách sú prijímané ako jedinečné a nezakladajú zmeny či vytváranie obyčajových pravidiel medzinárodného práva.¹³⁸ RB OSN v rezolúcii č. 1851/2008 vyzýva, aby štáty zapojené do boja proti somálskemu pirátstvu vykonali všetky potrebné kroky proti pirátom. Táto rezolúcia oprávňuje štáty, aby vstúpili do teritoriálnych vôd Somálska (neskôr aj na pevninu), a tým rozšírila aplikáciu UNCLOS aj na pirátske činy spáchané na území Somálska a jeho pobrežných vodách. Takéto povolenie predpokladá výslovný súhlas TFG a vzťahuje sa len na boj s ozbrojenou lúpežou na mori v teritoriálnych vodách Somálska. RB OSN ďalej vyzýva štáty k efektívnej spolupráci s cieľom potlačiť pirátstvo a ozbrojenú lúpež na mori.

Právny rámec týkajúci sa stíhania exekútorov ozbrojenej lúpeže rozširuje Dohovor SUA. Tento Dohovor primárne vyžaduje, aby zmluvné strany implementovali do ich trestných poriadkov činy definované v článku 3 a prijali všetky potrebné kroky k ustanoveniu jurisdikcie nad týmito činmi.

Zmluvné strany môžu založiť ich jurisdikciu na základe piatich princípov:¹³⁹

a) aktívny princíp personality

Štáty sú povinné založiť jurisdikciu nad činmi definovanými v článku 3 Dohovoru SUA spáchanými ich občanmi. V kontexte somálskeho pirátstva je táto jurisdikcia nerelevantná, pretože Somálsko nie je stranou Dohovoru SUA.

b) princíp teritoriality

Štáty sú ďalej povinné založiť jurisdikciu v prípade, ak činy uvedené v článku 3 Dohovoru SUA boli spáchané na ich území, alebo v ich teritoriálnych vodách. Z regiónu postihnutého somálskym pirátstvom sú stranami Dohovoru SUA Keňa, Seychely, Tanzánia, Džibuti, Jemen a Omán. Tieto sú oprávnené stíhať somálskych pirátov. RB OSN vyzýva signatárov Dohovoru SUA, aby dodržiavali medzinárodné záväzky im plynúce z Dohovoru SUA.¹⁴⁰ V nadväznosti na to, DCC vyzýva signatárov k novelizácii ich právnych poriadkov, aby kriminalizovali činy odpovedajúce definícií ozbrojenej lúpeže.

---

¹³⁸ ŠTURMA, Pavel. Černá vlajka pirátů znovu nahání strach? Opatření proti pirátství a ozbrojenému lupičství na moři na začátku 21. století. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 8, č. 7, 196 s.

¹³⁹ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. s. 156 – 161.

¹⁴⁰ *Resolution Security Council 1846 (2011) z 2. 12. 2008*. par. 15, United Nations Security Council [online]. [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z < <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/630/29/PDF/N0863029.pdf?OpenElement>>.

c) princíp vlajky

Založenie jurisdikcie podľa princípu vlajky si vyžaduje, aby činy v článku 3 Dohovoru SUA boli spáchané proti, alebo na palube lode, ktorá pláva pod vlajkou štátu, ktorý je oprávnený jurisdikciu uplatniť. Z celkového počtu 439 zaznamenaných pirátskych útokov v roku 2011 boli najviac atakované lode plávajúce pod vlajkami Panamy (71 lodí), Libérie (57 lodí), Maršalových ostrovov (45 lodí), Singapuru (32 lodí) a Malty (25 lodí).¹⁴¹ Všetky tieto krajiny sú zmluvnými stranami Dohovoru SUA a tak sú povinné v ich národnom poriadku jurisdikciu nad uvedenými činmi založiť.¹⁴²

d) pasívny princíp personality

Štáty na základe tohto princípu môžu založiť jurisdikciu, ak ich občania sú zajatí, ohrození, zranení alebo zabití aktmi, ktoré Dohovor SUA definuje. Tento princíp bol vždy kontroverzný, napriek tomu bol do tzv. protiteroristických dohôd zakomponovaný. Pasívny princíp personality sa uplatní len v prípade, ak je obeťou fyzická osoba.

e) ochranný princíp

Ochranný princíp priznáva štátu právo stíhať trestné činy proti bezpečnosti, inštitúciám, alebo iným základným národným záujmom. Toto vágne pojmoslovie užité v Dohovore SUA umožňuje širokú interpretáciu.

Ďalšou zmluvou, ktorú je možné aplikovať na činy ozbrojenej lúpeže na mori je Medzinárodný dohovor OSN proti braniu rukojemníkov. Uvedený dohovor zaväzuje zmluvné strany, aby založili jurisdikciu nad trestnými činmi v ňom definovanými, ak sú spáchané na ich území (teritoriálny princíp) alebo na palube lodí plávajúcej pod jeho vlajkou (vlajkový princíp). Štáty sú taktiež povinné ustanoviť jurisdikciu, ak boli uvedené zločiny spáchané jeho občanmi alebo v prípadoch, keď je čin spáchaný s cieľom prinútiť štát konať, alebo sa zdržať konania akéhokoľvek aktu.

6.3 Inštitucionálne možnosti v trestnom stíhaní

K efektívnemu trestnému stíhaniu somálskych pirátov je potrebná medzinárodná spolupráca. Rezolúcie RB OSN volajú po medzinárodnej kooperácii pri potlačovaní pirátstva a ozbrojenej lúpeže na mori, ale taktiež po spolupráci v kriminálnych veciach.¹⁴³

---

¹⁴¹ *Report on Piracy and Armed Robbery Against Shipst 2011*. s. 15 - 16 [online]. International Chamber of Commerce – International Maritime Bureau, Annual Report 2011 [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <www.icc-css.org>.

¹⁴² GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 159 s.

¹⁴³ Napr. v rezolúciách č. 1846/2008, č. 1851/2008 a č. 1897/2009.

RB OSN v rezolúcii č. 1918/2010 z 27. apríla 2010 požiadala Generálny sekretariát OSN, aby pripravila správu o možnostiach, ako efektívne trestne stíhať osoby zodpovedné za akty pirátstva a ozbrojenej lúpeže na pobreží Somálska. Vyzvala Generálny sekretariát aby v tomto projekte spolupracovala s Kontaktnou skupinou zaoberajúcou sa pirátstvom v Somálsku. Generálny sekretariát vo svojej správe uvádza sedem možností, ktoré prichádzajú do úvahy v kontexte Somálskeho pirátstva.¹⁴⁴

1. Trestné stíhanie prostredníctvom regulárnych národných súdov štátov z regiónu

Tento model počíta so zvýšenou asistenciou OSN pri budovaní efektívneho súdneho systému v regióne štátov. Táto možnosť už v praxi beží. Úrad OSN pre drogy a kriminalitu poskytol podporu niektorým štátom z regiónu. Adresovala ju Keni, Seychelám, Puntlandu a Somalilandu. Predpokladá sa, že tento model môže byť najefektívnejšou možnosťou. Nespornými výhodami sú regionálna blízkosť a budovanie národného súdneho systému, z ktorého bude benefitovať štát ako celok a prispeje tiež k stabilnejšiemu prostrediu v Somálsku.

2. Založenie Somálskeho súdu sídliaceho na území iného štátu z regiónu s alebo bez OSN participácie

Obdobný model bol už v praxi vyskúšaný, keď bol založený Špeciálny škótsky súd v Holandsku na vyšetrenie teroristických útokov na let Panam 103. Takto ustanovený súd v tretej krajine by patril pod národnú jurisdikciu Somálska, hosťujúci štát by len poskytol bezpečné prostredie pre súdne spory vedené podľa somálskeho práva. Táto možnosť sa však javí ako neefektívna v súvislosti s absenciou kriminalizácie činov pirátstva a ozbrojenej lúpeže na mori v Somálskom právnom poriadku. Tento záver podporuje ja Kontaktná skupina zaoberajúca sa pirátstvom v Somálsku.¹⁴⁵

3. Založenie špecializovaného pirátskeho senátu v štruktúrach národných súdov štátov regiónu bez OSN participácie

V súčasnosti žiadny z regionálnych štátov vykonávajúcich trestné stíhanie nemá špecializovaný pirátsky senát, ktorý by sa výhradne venoval zločinom pirátstva a ozbrojenej lúpeže na mori. Aj úspešne novozaložený súd v Shimo-La-Tewa, Keni, nesúdi len podozrivých z pirátstva, ale taktiež aj iných zločínov. Založenie takéhoto špecializovaného senátu sa musí posudzovať individuálne ku každému štátu z regiónu. Vzhľadom na fakt, že v

---

¹⁴⁴ *Report of the Secretary-General on possible options to further the aim of prosecuting and imprisoning persons 394 (2010)* [online]. United Nations Security Council [cit. 29. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/425/07/PDF/N1042507.pdf?OpenElement>>. s. 1-5.

¹⁴⁵ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 172 s.

súčasnosti súdy v Puntland a v Somaliland pravidelne prejednávajú procesy týkajúce sa pirátstva, sú tieto oblasti najlepším miestom pre takéto súdy. Senát by mohol plniť úlohu zjednocovania judikatúry v oblasti pirátstva.¹⁴⁶ Proti založeniu špecializovaného senátu v Puntland hovorí správa Monitorovacej skupiny Somálska, ktorá uvádza, že pirátstvo vychádzajúce zo severovýchodu Somálska (Puntland) benefituje z ochrany štátnymi inštitúciami.¹⁴⁷

4. *Založenie špecializovaného pirátskeho senátu v štruktúrach národných súdov štátov regiónu s OSN participáciou*

Tento model je totožný s predchádzajúcim, s tým rozdielom, že vyšetrovatelia a sudcovia špeciálneho senátu by boli vyberaní za asistencie OSN. Rozsah OSN participácie je nutné posudzovať jednotlivo podľa osobitých možností každého štátu z regiónu.

5. *Založenie regionálneho súdneho tribunálu na základe multilaterálnej zmluvy medzi štátmi regiónu a OSN*

Založenie regionálneho súdneho tribunálu predpokladá, že strany multilaterálnej zmluvy zdefinujú trestné činy, o ktorých bude tribunál rozhodovať a stanovia geografickú limitáciu jeho jurisdikcie.¹⁴⁸ Jeho výhodou je regionálna blízkosť a budovanie kapacít pre súdne stíhanie pirátov, ak sa na jeho prevádzke budú podieľať osoby z regiónu. Nevýhod je viacero. Tento tribunál nebude mať existujúce jurisdikčné územie a jeho vymedzeniu môžu predchádzať dlhodobé negociácie. Taktiež by mohol narušiť štruktúru a prax súčasného stíhania pirátstva národnými súdmi v Keni a na Seychelách. OSN participácia by predovšetkým predstavovala prípravu multilaterálnej zmluvy. Ďalší rozsah účasti OSN by stanovila uzatvorená zmluva.¹⁴⁹

6. *Založenie medzinárodného súdneho tribunálu na základe dohody medzi OSN a štátom z regiónu*

Táto možnosť, vzhľadom k viacerým aspektom, nevykazuje znaky potencionálneho úspechu, na rozdiel od v minulosti založených obdobných špeciálnych súdov pre Libanon a Sierra Leone. V súvislosti s najväčším počtom pirátskych útokov v somálskych pobrežných

---

¹⁴⁶ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 173 s.

¹⁴⁷ *Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 1853 (2008)* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z < http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/433>. par. 87.

¹⁴⁸ *Report of the Secretary-General on possible options to further the aim of prosecuting and imprisoning persons 394 (2010)* [online]. United Nations Security Council [cit. 29. marca 2012]. Dostupné z < <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/425/07/PDF/N1042507.pdf?OpenElement>>. par. 83-84.

¹⁴⁹ GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 181 s.

vodách je zrejme, že takýto medzinárodný tribunál by mal byť založený v Somálsku. Avšak nedostatok kvalifikovaných sudcov a vyšetrovateľov v Somálsku podmieňuje vysokú mieru participácie OSN. V inom prípade, ak by bol vybratý iný regionálny štát, mohli by vyvstať zložité otázky nad jurisdikciou činov spáchaných v teritoriálnych vodách Somálska.

7. Založenie medzinárodného súdneho tribunálu RB OSN na základe kapitoly VII Charty OSN

Vybudovanie medzinárodného tribunálu na základe kapitoly 7 Charty OSN je podobným riešením ako vznik Medzinárodného trestného tribunálu pre Juhosláviu a Rwandu. Fenomén pirátstva prekvitajúci v Somálsku bol RB OSN označený ako hrozba medzinárodného mieru a bezpečnosti.¹⁵⁰ Uznatie takejto hrozby RB OSN je podmienkou pre prijatie opatrení podľa kapitoly VII Charty OSN. Jurisdikcia takéhoto tribunálu nemôže byť univerzálna, ale bude zúžená na územie Somálska a jeho teritoriálne vody. Pirátske činy spáchané na voľnom mori, alebo v teritoriálnych vodách v iných štátoch nemôžu byť posúdené ako hrozba medzinárodného mieru a bezpečnosti, pretože nemajú priamy súvis so situáciou v Somálsku, a tak medzinárodný tribunál nebude mať jurisdikciu nad týmito skutkami. Skúsenosti z minulosti ukazujú, že založenie takéhoto tribunálu trvá pár rokov.¹⁵¹ Taktiež sa táto možnosť nejaví byť najefektívnejším riešením z hľadiska nákladov.

Pre úspešné potlačenie fenoménu pirátstva je nevyhnutné eliminovať príčiny jeho vzniku. Základným riešením je predovšetkým stabilizácia situácie v Somálsku a posilnenie súdnych a vyšetrovateľských kapacít v regióne. Preto je najefektívnejšou možnosťou budovanie súdnych kapacít v justičnom systéme štátov regiónu, čomu najlepšie odpovedá trestné stíhanie prostredníctvom regulárnych národných súdov (možnosť č. 1).

---

¹⁵⁰ *Security Council Resolution 1816 (2008)* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/361/77/PDF/N0836177.pdf?OpenElement>>. 2 s.

¹⁵¹ *Report of the Secretary-General on possible options to further the aim of prosecuting and imprisoning persons 394 (2010)* [online]. United Nations Security Council [cit. 29. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/425/07/PDF/N1042507.pdf?OpenElement>>. par. 28.

Záver

Piráctvo je jav, ktorý tu bol odkedy sa lode plavia po mori a bez ostychu môžeme povedať, že tu ešte aj dlhú dobu bude. Ide o negatívny jav objavujúci sa na mori, tak ako sa objavujú majetkové trestné činy na pevnine. Úsilie medzinárodnej komunity ani nesmeruje k úplnému vykoreneniu piráctva, ale k jeho potlačeniu, tak aby nebolo hrozbou medzinárodnej bezpečnosti. Pre dosiahnutie tohto cieľa je nevyhnutná medzinárodná spolupráca a jej koordinácia.

Celosvetovo počet pirátskych útokov má od roku 2007 stúpajúcu tendenciu. Alarmujúcou a najviac znepokojujúcou je situácia v Adenskom zálive a na východnom pobreží Afriky.

Súčasná kodifikácia morského práva, týkajúca sa piráctva, je obsiahnutá v Dohovore OSN o morskom práve z roku 1982 (UNCLOS). Rozsah, zaoberajúci sa piráctvom, je však minimálny, pretože v období, keď tento Dohovor vznikol, piráctvo bolo považované skôr za fantóm ako fenomén. UNCLOS definícia piráctva je podstatne limitovaná a na somálske piráctvo vo svojej podstate takmer neaplikovateľná. Až rezolúciami Rady bezpečnosti OSN bola aplikácia UNCLOS rozšírená aj do teritoriálnych vôd a na pevninu s podmieneným súhlasom Dočasnej federálnej vlády Somálska. UNCLOS ukladá zmluvným stranám povinnosť bojovať proti piráctvu, prax je však taká, že štáty majú obavy z ťažkých a nákladných súdnych procesov, a tak často pirátov radšej prepustia alebo vydajú do ich zeme.

Útoky somálskych pirátov sa vyskytujú prevažne v teritoriálnych vodách Somálska. Vzhľadom na nefunkčný štátny aparát ozbrojení lupiči na mori (piráti) ostali nepotrestaní a jurisdikcia ostatných štátov bola domnelo vylúčená. Avšak tieto činy majú povinnosť stíhať a nad nimi zakladať jurisdikciu i štáty, ktoré sú členmi multilaterálnych medzinárodných zmlúv ako Dohovor o potlačovaní protiprávných činov na mori (1988), Medzinárodný dohovor proti braniu rukojemníkov a Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu (2000). Podľa bližšej analýzy otázky jurisdikcie môžeme povedať, že tam kde je politická vôľa, tam sa nájdu aj právne prostriedky k stíhaniu pirátov.

Nezanedbateľnou súčasťou boja proti pirátom v medzinárodnej spolupráci sú nasadené námorné sily. Európska únia s Operáciou Atalanta, NATO s Operáciou Ocean Shield a Kombinované námorné sily pod vedením USA dohliadajú nad bezpečnosťou prepravy humanitárnej pomoci pre Somálčanov, hliadkujú v zónach s veľkým výskytom pirátov a dozerajú na bezpečnú plavbu vo vytýčenom medzinárodnom tranzitnom koridore cez Adenský záliv.

Ďalším otáznikom, ktorý vyvstal s rastúcim počtom pirátskych útokov, je efektivita trestného stíhania pirátov, inštitucionálne pokrytie súdneho aparátu a následne väznenie odsúdených pirátov a náklady s tým spojené.

Najrozumnejšou alternatívou sa javí budovanie národných súdov a vyšetrovateľských kapacít v štátoch regiónu Adenského zálivu za výraznej pomoci medzinárodného spoločenstva. Napríklad v Keni bol založený súd, ktorý rozhoduje zločiny pirátstva, za podpory Úradu OSN pre drogy a kriminalitu. Fungovanie tohto súdu sa považuje za úspešné. Dodnes Keňa odsúdila najviac pirátov a taktiež nedochádza k výrazným problémom s transferom zatknutých pirátov, keďže Keňa je štát z uvedeného regiónu. Jednou z možností je aj založenie ad hoc medzinárodného tribunálu. Toto riešenie by však bolo nákladné, dlho by trvalo a pre politickú stabilizáciu Somálska neefektívne v porovnaní s prvým variantom.

Už teraz je celkom jasné, že potlačenie pirátstva si vyžaduje dlhodobé riešenie. Základom je stabilizácia Somálska a obnovenie fungovania právneho štátu. Najpravdepodobnejším riešením bude rozdelenie Somálska na viacero autonómnych častí, v ktorý bude fungovať efektívna vláda.

Zoznam použitej literatúry a prameňov

Monografické publikácie

a) prvotné zdroje

- [1] DAVID, V. a kol. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. vydanie. Praha: Leges, 2011. 399 s. ISBN 9788087212868.
- [2] GEISS, Robin. PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea. The Legal Framework for Counter – Piracy, Operations in Somalia and Gulf of Aden*. Great Britain: Oxford University Press, 2011. 321 s. ISBN 9780199609529
- [3] GINKEL van, B., PUTTEN van der, F. *The International Response to Somali Piracy. Challenges and Opportunities*. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. 199 s. ISBN 9789004183056.
- [4] KRASKA, James. *Contemporary Maritime Piracy: international law, strategy, and diplomacy at the sea*. California: Praeger, 2011. 253 s. ISBN 9780313387241.
- [5] KRISTEN, Boon E., HUQ, A., LOVELACE, Douglas C. *Terrorism: Commentary on Security Documents*. Vol. 113. New York: Oxford University Press, 2011. 494 s. ISBN 9780199758210.
- [6] MURPHY, N. M., *Contemporary Piracy and Maritime Terrorism. The Threat to international security*. Oxon: Routledge, 2007. 108 s. ISBN 978041545234.

b) druhotné zdroje

- [7] HINZ, M., MAPAURE, C. *In Search of Justice and Peace*, Windhoek: Namibia Scientific Society, 2010. 463. s. ISBN 9789991640921
- [8] JOHNSON, D., VALENCIA, M. *Piracy in Southeast Asia*. Singapore: ISEAS Publications, 2005. 174 s. ISBN 981230276X
- [9] KONSTAM, A. *Piracy: the complete history*. Oxford: Osprey Publishing, 2008. 368 s. ISBN 9781846032400.
- [10] KONSTAM, A. *Piráti 1660 – 1730*. Bratislava: Vydavateľstvo Grada, 2008. 64 s. ISBN 8024723730.
- [11] KONSTAM, A., CORDINGLY, D. *The History of Pirates*. Guilford: The Lyons Press, 2002. 192 s. ISBN 9781585745166.
- [12] MALEKIAN, F. *Principles of Islamic international criminal law*. Leiden: Brill, 2011. 452 s. ISBN 9789004203969
- [13] PETRIG, A. *Sea piracy law*. Berlin: Duncker & Humblot [u.a.], 2010. 161 s. ISBN 9783428135349

[14] RUBIN, Alfred P. *The law of piracy*. Rhode Island: U.S. Naval war College international law studies, 1988. 444 s.

[15] SCHÜTTLER, B. *Developments in customary international law*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. 369 s. ISBN 9789004177727.

c) iné zdroje

[16] *Adoption of the Code of Conduct Concerning the Repression of Piracy and Armed Robbery against Ships in the western Indian Ocean an the Gulf of Aden* [online]. Intrnational Maritime Organization [cit. 24. marca 2012]. Dostupný z < <http://www.imo.org/OurWork/Security/PIU/Documents/DCoC%20English.pdf>>.

[17] *Code of Conduct Concerning the Repression of Piracy and Armed Robbery against Ships in the western Indian Ocean an the Gulf of Aden* [online]. Intrnational Maritime Organization [cit. 24. marca 2012]. Dostupný z < <http://www.imo.org/OurWork/Security/PIU/Documents/DCoC%20English.pdf>>.

[18] *Convention for the Suppression of Unlawful Acts of Violence against the Safety of Maritime Navigaton* [online]. International Maritime Organization [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://cns.miis.edu/inventory/pdfs/aptmaritime.pdf>>.

[19] *Djibouti Code of Conduct* [online]. International Maritime Organization [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z < <http://www.imo.org/OurWork/Security/PIU/Pages/DCoC.aspx>>.

[20] *More than 50 Somali refugees drown when boat capsizes in Gulf of Aden* [online]. Office of the United Nations High Commisioner for Refugees [cit. 22. marca 2012]. Dostupné na < <http://www.unhcr.org/4d665cd68.html>>.

[21] *NATO's Counter Piracy Mission Extended* [online]. 19. marca 2012, North Atlantic Treaty Organization [cit. 30. marca 2012]. Dostupné z < http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_85230.htm?selectedLocale=en>.

[22] *Objectives and mandate* [online]. European Union Naval Force Somalia – Operation Atalanta [cit. 30. marca 2012]. Dostupné z < <http://www.eunavfor.eu/about-us/mission/>>.

[23] *Piracy off the Somali Coast. Final report november 2008* [online]. International Expert Group on Piracy off the Somali Coast [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.asil.org/files/SomaliaPiracyIntlExpertsreport consolidated1.pdf>>.

[24] PLOH, L. a kol. *Piracy off the Horn of Africa* [online]. Congressional Research Service [cit. 20. marca 2012]. Dostupné na < <http://www.fas.org/sgp/crs/row/R40528.pdf>>.

- [25] *Report of the Monitoring Group on Somalia submitted in accordance with resolution 1811 (2008)* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2008/769>.
- [26] *Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 1853 (2008)* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/433>.
- [27] *Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 1916 (2010)* [online]. United Nations Security Council [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/433>.
- [28] *Report of the Secretary-General on possible options to further the aim of prosecuting and imprisoning persons 394 (2010)* [online]. United Nations Security Council [cit. 29. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/425/07/PDF/N1042507.pdf?OpenElement>>.
- [29] *Report on Piracy and Armed Robbery Against Ships 2011* [online]. International Chamber of Commerce – International Maritime Bureau, Annual Report 2011 [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <www.icc-css.org>. 5-6 s.
- [30] *Structure* [online]. Contact Group on Piracy off the Coast of Somalia [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.thecgps.org/about.do?action=structure>>.
- [31] ŠIMON, O. *Mezinárodněprávní souvislosti námořního pirátství* [online]. valka.cz, 30.7.2011 [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <http://www.valka.cz/clanek_14121.html>.

Články v sériových publikáciách

- [32] ŠTURMA, Pavel. Černá vlajka pirátů znovu nahání strach? Opatření proti pirátství a ozbrojenému lupičství na moři na začátku 21. století. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 8, č. 7, s. 193-197.

Právne Predpisy

- [33] *Articles concerning the Law of the Sea (1956)* [online]. In Yearbook of the ILC, 1956, vol. II. International Law Commission [cit. 22. marca 2012]. Dostupný z <http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/8_1_8_2_1956.pdf>.
- [34] *Charter of the United Nations* [online]. United Nations [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.un.org/en/documents/charter/>>.

- [35] *Convention on the High Seas (1958)* [online]. United Nations [cit. 22. marca 2012]. Dostupné z <http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/8_1_1958_high_seas.pdf>.
- [36] *International Convention against the Taking of Hostages* [online]. art. 2,5. United Nations General Assembly [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3ad4.html>>.
- [37] *Resolution Security Council 1744 (2007) z 20. 2. 2007.* United Nations Security Council [online]. [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/245/31/PDF/N0724531.pdf?OpenElement>>.
- [38] *Resolution Security Council 1816 (2008) z 2. 6. 2008.* United Nations Security Council [online]. [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/361/77/PDF/N0836177.pdf?OpenElement>>.
- [39] *Resolution Security Council 1838 (2008) z 7. 10. 2008.* United Nations Security Council [online]. [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/538/84/PDF/N0853884.pdf?OpenElement>>.
- [40] *Resolution Security Council 1846 (2008) z 2. 12. 2008.* United Nations Security Council [online]. [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/630/29/PDF/N0863029.pdf?OpenElement>>.
- [41] *Resolution Security Council 1851 (2008) z 16. 12. 2008.* United Nations Security Council [online]. [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/655/01/PDF/N0865501.pdf?OpenElement>>.
- [42] *Resolution Security Council 1897 (2009) z 30. 11. 2009.* United Nations Security Council [online]. [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/624/65/PDF/N0962465.pdf?OpenElement>>.
- [43] *Resolution Security Council 1918 (2010) z 27.4.2010.* United Nations Security Council [online]. [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/331/39/PDF/N1033139.pdf?OpenElement>>.
- [44] *Resolution Security Council 2020 (2008) z 22. 11. 2011.* United Nations Security Council [online]. [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/604/21/PDF/N1160421.pdf?OpenElement>>.
- [45] *United Nations Convention against transnational organized crime and the Protocols thereto* [online]. United Nations Office on Drugs and Crime. [cit. 20. marca 2012]. Dostupné z <<http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>>.

[46] *United Nations Convention on the Law of the Sea (1982)* [online]. United Nations [cit. 22. marca 2012]. Dostupné z <
http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf>.

Abstrakt / Abstract

Predložená diplomová práca pojednáva o právnych aspektoch týkajúcich sa potlačovania pirátstva. Vzhľadom k veľkému rozsahu problematiky sa v práci zameriavame na pirátstvo a ozbrojenú lúpež v Adenskom zálive a v pobrežných vodách Somálska.

Diplomová práca je rozdelená do 6 kapitol. V prvej prinášame historický exkurz do dejín pirátstva a jeho vývoj až do konca 20. storočia. Druhá kapitola je zameraná na aspekty súčasného pirátstva s početnými ilustrovanými vyobrazeniami štatistických údajov o pirátskych útokov. Zaoberá sa faktormi a príčinami vzniku a existencie pirátstva z celosvetového hľadiska. Druhá časť tejto kapitoly je venovaná somálskemu pirátstvu a jeho komparácii k celosvetovému pirátstvu. Tretia kapitola pojednáva o historickom i súčasnom vývoji kodifikácie práva týkajúceho sa pirátstva.

Štvrtá kapitola predstavuje právne nástroje k potlačeniu pirátstva a ozbrojenej lúpeže na mori podľa súčasného medzinárodného práva. Veľkú úlohu v medzinárodnej kooperácii zohráva OSN. Piata kapitola sumarizuje a analyzuje opatrenia prijaté v rámci sektora námornej bezpečnosti. Posledná kapitola predstavuje právny rámec týkajúci sa výkonu jurisdikcie a trestného stíhania pirátov.

This final thesis deals with the legal aspects of repression the sea piracy. Due to large scale of the theme we focus on the piracy and armed robbery in Gulf of Aden and in the territorial seas of Somalia.

This final thesis is divided into 6 chapters. First chapter concentrates on the historical overview of the sea piracy and its development until the 20th century. Second charter deals with today's aspects of the sea piracy. The chapter includes numbers of illustrated pictures of the statistics of pirate attacks and is engaged in the factors and the causes of the birth and the life of sea piracy from the global point of view. Second part of the second charter deals with the sea piracy in Somalia and compares it to the global sea piracy. Third chapter of the thesis focuses on the historical and present development of the process of the codification of the related law.

Fourth chapter represents the legal instruments of the repression of the sea piracy and armed robbery at the sea in accordance with the international law. OSN legislative makes main impact takes in the international cooperation of the law. Fifth chapter describes and analyses instruments adopted in the field of the navy security. Last chapter deals with legal framework concerning jurisdiction and prosecuting pirates.

Kľúčové slová / Keywords

Piráctvo na voľnom mori – Piracy committed on the high seas

Ozbrojená lúpež na mori – Armed robbery at the sea

Adenský záliv – Gulf of Aden

Africký roh – Horn of Africa

Somálski piráti – Somali piracy

Štatistiky pirátskych aktivít – Statistics of piracy attacks

Kodifikácia morského práva – Codification of the Law of the Sea

Dohovor OSN o morskom práve – United Nations Convention on the Law of the Sea

Pobrežné more Somálska – territorial sea of Somali

Námorné vojenské sily – Naval Forces

Jurisdikcia – Jurisdiction

Trestné stíhanie pirátov – Prosecuting pirates

Prílohy

Príloha č. 1: Mapa Somálska

Dostupné 20. marca 2012 z

<[http://merln.ndu.edu/index.cfm?type=section&secid=263 &pageid=35](http://merln.ndu.edu/index.cfm?type=section&secid=263&pageid=35)>.